

Razvoj Hrvatske kopnene vojske od početka procesa pristupanja NATO-u do danas

Sokolić, Tomislav

Professional thesis / Završni specijalistički

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:777703>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-14**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Poslijediplomski sveučilišni specijalistički studij *Sigurnosna politika*
Republike Hrvatske

Tomislav Sokolić

**RAZVOJ HRVATSKE KOPNENE VOJSKE
OD POČETKA PROCESA PRISTUPANJA
NATO-U DO DANAS**

ZAVRŠNI SPECIJALISTIČKI RAD

Zagreb, 2023.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Poslijediplomski sveučilišni specijalistički studij *Sigurnosna politika*
Republike Hrvatske

**RAZVOJ HRVATSKE KOPNENE VOJSKE
OD POČETKA PROCESA PRISTUPANJA
NATO-U DO DANAS**

ZAVRŠNI SPECIJALISTIČKI RAD

Mentor: dr. sc. Slavko Barić

Student: Tomislav Sokolić

Zagreb

Kolovoz, 2023.

IZJAVA O AUTORSTVU RADA

Izjavljujem da sam završni specijalistički rad *Razvoj Hrvatske kopnene vojske od početka procesa pristupanja NATO-u do danas*, koji sam predao na ocjenu mentoru dr. sc. Slavku Bariću, napisao samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obaveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekao ECTS-boove.

Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivao etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16-19. Etičkoga kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Tomislav Sokolić

ZAHVALA

Kroz godine koje prolaze kroz život, uz svakodnevni posao koji svi imamo treba naći i načine kako se dalje razvijati. Bilo u poslovnom, akademskom ili privatnom životu sa novim znanjima i vještinama, a pri povratku u postrojbu odlučio sam produžiti svoj akademski put specijalističkim poslijediplomskim studijem. Da to ostvarim, nešto je drugo trebalo biti zakinuto, stoga se tim putem želim zahvaliti svima koji su to bili, i na ovaj ili onaj način uz mene čekali da se moj pothvat i ostvari.

Prvotno, želim se zahvaliti Ivani što je bila moj najveći navijač i oslonac, koja je bila uz mene za vrijeme studiranja i motivirala me dok sam pisao ovaj rad, koji je po njegovom dovršetku i lektorirala...ovih nekoliko redaka ne može niti blizu obuhvatiti koliko cijenim sve što si napravila za mene, hvala ti za sve.

Želim se zahvaliti svojim roditeljima, Ivi i Ivici, koji su me ohrabрили da nastavim sa ulaganjem u svoje znanje jer je to uvijek pametna i dobra investicija. Zahvaljujem se i svom bratu Božidaru i bratiću Josipu, na razumijevanju, strpljivosti i pomoći u studiranju. Hvala i svim mojim prijateljima, pogotovo Ivanu, Mateu, Tihomiru i Vjekoslavu, koji su mi bili potpora kroz šalu, ali i u slučajevima kad je bilo teže, uvijek su bili tu za mene ne samo za akademski, nego i u drugim sferama mog života.

Hvala braći po oružju Gromovima koji su bili potpora u mom profesionalnom razvoju, a pogotovo kolegama Miljenku, Josipu i Goranu koji su uvijek bili tu za mene kada je bilo potrebno potegnuti.

9. naraštaj PDSSSPRH koji su primjer prave klape, pune ozračja za pozitivnim nadmetanjem, promišljanjem, od kojih sam puno naučio, hvala vam. Bila je čast dijeliti sa vama studentske klupe, pa makar i ovako kratko.

Na kraju želim zahvaliti svim profesorima na Fakultetu političkih znanosti koji su me svojom profesionalnošću, stručnošću i iskustvom vodili kroz sva područja istraživanja pružajući mi neophodno znanje za uspješan završetak studija, a posebnu zahvalu želim izraziti svom mentoru prof. dr. sc. Slavku Bariću koji me motivirao i usmjerio u mom kadetskom i akademskom životu, a plod naše uspješne suradnje je i ovaj završni specijalistički rad.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Teorijsko-metodološki okvir	3
2. RAZVOJ HKoV-a	4
2.1. Partnerstvo za mir	4
2.2. Implementacija strateških dokumenata do 2005.	5
2.3. HKoV u misijama do 2009.	9
2.4. Kopnena vojska kroz DPR od 2006. do 2009.	9
3. ULAZAK U NATO	13
3.1. Razvoj kopnene vojske kroz DPR do 2015. godine	13
3.2. Implementacija Ciljeva sposobnosti	15
3.3. HKoV u drugom DPR-u (2015.-2024.) i drugim strateškim dokumentima.....	17
3.4. Trenutni izazovi.....	21
4. USPOREDBA S KONCEPTOM TOTALNE OBRANE	22
4.1. Povijesni koncept totalne obrane	23
4.2. HKoV kao dio NATO-a	24
4.3. HKoV kao grana vojske u državi koja provodi koncept totalne obrane	26
4.4. Komparacija prednosti i nedostataka oba koncepta	28
5. ZAKLJUČAK	30
LITERATURA	32
SAŽETAK	38
SUMMARY	39
ŽIVOTOPIS	40

POPIS ILUSTRACIJA

Slika 1: <i>Struktura OSRH-a</i>	2
Slika 2: <i>Organizacijska shema HKoV-a 2005</i>	7
Slika 3: <i>Razmještaj korpusa HKoV-a 2005</i>	7
Slika 4: <i>Novi razmještaj kopnene vojske sukladno DPR-u 2006.-2015</i>	10
Slika 5: <i>Novi ustroj kopnene vojske sukladno DPR-u 2006.-2015</i>	11
Slika 6: <i>Struktura i razmještaj HKoV sukladno DPR-u 2015. – 2024</i>	18

1. UVOD

Sigurnost. Riječ koja u današnje vrijeme i zbivanja dolazi u malim količinama i koje nikada nije dovoljno ako se pita građane suvremenog svijeta. Na političkim elitama koje su na čelu država leži odgovornost za pružanje dovoljne količine sigurnosti, a kako bi se dalje naveli primjeri, valja definirati navedeni pojam. Postoji više definicija sigurnosti, ali zbog sveobuhvatnosti koju pruža, najčešće se koristi definicija Arnolda Wolfersa, koja navodi kako „sigurnost u objektivnom smislu, mjeri odsutnost prijetnji stečenim vrijednostima, a u subjektivnom smislu, odsutnost straha da će takve vrijednosti biti ugrožene“ (Wolfers, 1962: 150). S obzirom na to da se u suvremenom svijetu izazovi sigurnosti mogu sagledavati iz raznih aspekata, unutar područja političkih znanosti najčešća je podjela sigurnosti po Buzanu (1991: 19-20) na vojnu, političku, ekonomsku, ekološku i društvenu, te na individualnu, nacionalnu i međunarodnu.

Svako od navedenih područja može predstavljati i prijetnju pripadnicima neke države, zbog čega i dolazi do manjka sigurnosti, jer je prijetnja posvuda. Radi globalizacije koja je trend 21. stoljeća, države su sklopile razne bilateralne i multilateralne sporazume zbog kojih su povezanije nego ikada te je sam proces ulaska u drugu državu postala formalnost koja traje svega nekoliko minuta. Nadalje, zbog daljnjeg razvitka tehnologija poput aviona, vlakova i brodova, prosječna osoba ima mogućnost putovanja na gotovo bilo koju točku zemaljske kugle što zbog privatnih, što poslovnih potreba. Sve te dobre strane imaju i mogućnost zlouporabe, primjerice napadi na avionske terminale u Frankfurtu, Madridu, Floridi ili Tel-Avivu i dakako sam napad 11. rujna – gdje je samo volja organizacije ili osobe kao jedinice dovoljna za počinjenje zlodjela. Takav događaj može imati direktan utjecaj na društvenu sigurnost ljudi, jer se ne mogu osjećati sigurno u svojoj državi, a i političku jer država ne može pružiti tu sigurnost pa odmah „pada“ u očima međunarodne zajednice.

Razvoj tehnologije odavno se ukorijenio i u razvitku naoružanja pa je za uništenje vojnih ili drugih ključnih infrastruktura, koja su potrebna za svakodnevno funkcioniranje države, potrebno samo aktivirati neku vrstu dalekometnog naoružanja. To se može uočiti na primjeru Rusko-ukrajinskog rata, a navedeno utječe na vojnu ili ekonomsku sigurnost. Dakle, nije dovoljno imati nadzor i zaštitu samo na svojim granicama, već i iznad njih.

Kao što postoji potreba za obranom fizičkih granica, tako postoji potreba za obranom cyberdomene. Njezina posebnost je što ne sadrži opipljive granice, a napadač i žrtva ne moraju obitavati niti na istom kontinentu. Za napad je dovoljno da su oboje na internetu, a samim

napadom moguće je ugroziti sva područja sigurnosti, kao i razine – pojedinca, državu ili više njih.

Ekološka nesigurnost nekog od subjekata također ne mora biti prouzročena u području jedne države, nego je ona posljedica djelovanja katastrofe ili nemara u nekoj drugoj zemlji, pa je moguće da dođe do *prelijevanja* nesigurnosti.

Mogući pojedinačni napadi ili njihova kombinacija na neka područja sigurnosti kulminira sviješću kako ugroza nikad nije bila bliža i da ona ne bira svoje mete kako bi ostvarila cilj. U zadnjih 20 godina trend vojne sigurnosti je u porastu zbog objave rata terorizmu i konstantne evolucije vojnog sektora (naoružanja, taktika, tehnika i procedura). S obzirom na to da se navedeno područje konstantno razvija, u ovom radu naglasak će biti upravo na vojnoj sigurnosti. Kako je vojna sigurnost na globalnoj razini preširok pojam, promatrat će se vojna sigurnost unutar jedne zemlje, a to je Republika Hrvatska, i njene oružane snage. Unutar OSRH¹ nalazi se devet grana koje su prikazane na Slici 1.

Slika 1: *Struktura OSRH-a.*

Izvor: MORH (2014). *Dugoročni plan razvoja Oružanih snaga Republike Hrvatske 2015.-2024.*

Od navedenih devet grana koje svaka za sebe imaju određenu zadaću i važnost u sustavu OSRH-a, pobliže će se objasniti HKoV², iz razloga što je brojčano najveća od svih navedenih grana, u nju se najviše ulaže, ima najveći opseg obaveza prema potrebama države – bilo da se radi o zaštiti unutarnjih granica, sudjelovanju u međunarodnim misijama i obuci unutar i van granica Republike Hrvatske.

¹ OSRH – Oružane snage Republike Hrvatske.

² HKoV – Hrvatska kopnena vojska.

1.1. Teorijsko-metodološki okvir

Cilj istraživanja ovog rada je uvidjeti sposobnosti i mogućnosti kopnene vojske te ih usporediti s mogućnostima kopnene vojske kada bi postojala u sustavu totalne obrane.

Pomoćni cilj u ovom istraživanju bit će saznati koja bi bila uloga HKoV-a kao najmasovnijeg dijela oružanih snaga u sustavu totalne obrane. S glavnim ciljem istraživanja slijedi i **istraživačko pitanje** – je li OSRH, odnosno kopnena vojska, učinkovitija kao dio NATO snaga ili kao pružatelj sigurnosti u državi koja samostalno provodi obranu svojih granica.

Problem istraživanja su poteškoće u provedbi svih sposobnosti koje HKoV ima. **Predmet istraživanja** bit će OSRH, a ponajprije kopnena vojska, njeni počeci, razvoj, prilagodba, koji je njen status danas i mogućnosti koje bi pružala u sustavu totalne obrane. **Glavna hipoteza** se temelji na pretpostavki da HKoV ne bi bio dobar pružatelj sigurnosti u sustavu totalne obrane, što zbog stanja u zemlji, a i zbog okružja i prilika koje RH ima.

Što se tiče **pomoćnih hipoteza**, one su sljedeće: a) HKoV bi i dalje bio glavni partner u djelovanju van zemlje, međutim ne u opsegu u kojem je to danas. b) HKoV bi i dalje bio glavni provoditelj najvećeg dijela zadaća u RH od svih grana koje bi OSRH imao.

Kada se govori o **istraživačkim metodama**, u radu će se koristiti kvalitativna analiza sadržaja, odnosno literature u kojoj će se pronaći elementi i spoznaje koje mogu pomoći u istraživanju. Koristit će se logičke metode analize (analizirat će se korištenje kopnene vojske) i sinteze te indukcije i dedukcije u obradi podataka, izvođenju zaključaka i pisanju samog rada. Nadalje, koristit će se i komparativna metoda analize trenutnog i teorijskog djelovanja kopnene vojske u sustavu totalne obrane, za koji će se također koristiti referentna literatura. U uvodu se definirala sigurnost prema Arnolu Wolfersu te se stavio naglasak na podjelu sigurnosti prema Buzanu.

U nastavku rada promatrat će se Hrvatska kopnena vojska od njezinog stvaranja, koja je bila njezina uloga prilikom ulaska u Partnerstvo za mir, kako se morala prilagoditi novim strateškim dokumentima (poput *Strategije nacionalne sigurnosti* i drugih važnih dokumenata) i novim zadaćama (poglavito van RH). U trećem dijelu biti će sagledan period od ulaska RH u NATO, što je to značilo za kopnenu vojsku, koji su bili novi izazovi kojima se ta grana morala prilagoditi (ravnanje po *Dugoročnom planu razvoja*), kao i nove zadaće (dostizanje Ciljeva sposobnosti) i izazovi s kojima se trenutno susreće kao dio OSRH-a. Četvrti dio pokrit će komparaciju s konceptom totalne obrane, da li bi RH uopće bio dio NATO saveza kad bi

HKoV bio glavni provoditelj obrane što se tiče invazije od strane kopnenog protivnika. Nakon toga bit će navedeni nedostaci trenutnog i teorijskog koncepta, a u petom dijelu bit će naveden zaključak na cjelokupno istraživanje.

2. RAZVOJ HKoV-a

Ustrojena 28. svibnja 1991. godine, Hrvatska kopnena vojska bila je temelj obrane RH u Domovinskom ratu, prvotno pod nazivom Zbor narodne garde, a krajem 1991. je preimenovana u HKoV, naziv koji nosi i danas. U ratu osnovna zadaća bila joj je obrana od agresora i oslobađanje okupiranog teritorija, a uspješno su provedene i veće vojno-redarstvene operacije poput Bljeska i Oluje. Po oslobođenju cjelokupnog Hrvatskog teritorija, u periodu od 1995. do 2000. godine, zadržana je masovnost vojske, poglavito zbog visoke mogućnosti ponovnog ulaska u sukob s tadašnjom Jugoslavijom. Prije ulaza u novo tisućljeće počelo se diskutirati o novom smjeru za Hrvatsku, kao i njenu vojsku.

2.1. Partnerstvo za mir

Prije smrti prvog Hrvatskog predsjednika, dr. Franje Tuđmana, već je bio određen strateški smjer vanjske politike RH, a on je bio ostvarivanje dobrih odnosa i ulazak u Europsku uniju i NATO savez. Kako bi to postigli, prvotno za ulazak u NATO potrebno je izvršiti nekoliko preduvjeta, a prvi od njih bio je ulazak u Partnerstvo za mir (eng. *Partnership for Peace – PfP*). Do 1999. godine to nije bilo moguće, ponajprije zbog Domovinskog rata, ali i iz razloga što je Hrvatska tek 1998. godine završila mirnu reintegraciju Hrvatskog Podunavlja i ispratila posljednje od misija UN-a (osim promatračke misije na Prevlaci), stoga nije mogla postati država davateljica sigurnosti odmah nakon što je prestala biti primateljica. Uz to, problem je predstavljala i nedovoljna razina demokracije u zemlji i nestabilni odnosi u regiji iz perspektive NATO-a, no to se popravilo izborom nove Vlade i potpunim prelaskom na parlamentarni model te smanjenjem ovlasti predsjednika države. Također, valja istaknuti i popravljene odnose u regiji između RH i njoj susjednih država.

Prije samog primitka u Partnerstvo za mir, isticalo se kako je važno postići „brojčano smanjenje vojske, radi smanjenja proračunskih izdataka, mora se nadomjestiti tehničkom modernizacijom, kako bismo i u budućnosti, gradeći na iskustvima iz Domovinskog rata, imali profesionalnu, učinkovitu i jaku oružanu silu“ (Franjo Tuđman, 1999). Drugim riječima, na smanjenju OSRH-a radilo se i prije ulaska u PfP, kako bi se stvorili i preduvjeti za što lakše ostvarivanje tog cilja. Prvotno, brojčano smanjenje vojske radilo se iz više razloga, a prvi je već naveden, zbog smanjenja proračunskih izdataka. U periodu od 1997. pa do 2000.

godine započet je trend smanjivanja OSRH-a³, gdje se sa 62 934 brojčana veličina pripadnika vojske smanjila na 44 173 (Gareljić, 2003:83). Međutim, taj broj je i dalje smatran prevelikim, radi čega je bilo potrebno „izvršiti temeljitu reorganizaciju i prilagodbu vlastitih oružanih snaga standardima NATO-a, koji su izuzetno strogi“ (Tatalović, 2000:2). To je zahtijevalo dodatna sužavanja postojećeg kadra, što je omogućilo provođenje kvalitetne selekcije i zadržavanje najperspektivnijih pripadnika jer „osim predimenzioniranosti, evidentan je bio i problem nepovoljne starosne i neodgovarajuće obrazovne strukture osoblja“ (Gareljić, 2003:83).

Sljedeći razlog bio je smanjenje obrambenog proračuna, koji je bio veliki uteg financijskom stanju države. U 1999. godini proračun OSRH-a bio je 4% BDP-a, dok je u prijašnje tri godine bio još i viši – 4,40% u 1998., 7,31% u 1997., i 8,06% u 1996. godini (Gareljić, 2003:89). Upravo iz razloga što se smanjuje brojčana veličina, recipročno će se smanjiti i proračun plaća, a ušteđen novac alocirati u druga ministarstva. Samim time se pospješio gospodarski oporavak, ali i modernizacija sredstava u OSRH-u. Nakon što je RH uspjela savladati sve navedene izazove, 25. svibnja 2000. uspješno je pristupila programu PfP.

2.2. Implementacija strateških dokumenata do 2005.

Ulaskom u PfP, Hrvatska je dobila odgovornost dodatno oblikovati i preustrojiti OSRH sukladno NATO standardima, a kao nova članica tog programa dobila je na raspolaganje alate, kao i procedure i uvid u *how-to* i *know-how* drugih država za postizanje željenih rezultata. Kao dodatan razlog za optimizam bio je i poziv u akcijski plan za članstvo (Membership action plan – MAP). Prvotno, bilo je potrebno donijeti određene strateške dokumente koji su bili od presudne važnosti za ispunjenje pravnog okvira i temelj na kojem bi se dokumenti operativne i taktičke razine mogli nadograđivati i stvarati uspješan model.

Prvi i najvažniji dokument donijet je 2002. godine, a to je Strategija nacionalne sigurnosti. To je dokument koji definira i najvažnije zadaće koje OSRH treba izvršavati, a to su obrana nacionalnog teritorija, doprinos međunarodnoj sigurnosti i potpora civilnim strukturama.

Nakon nje, ističu se Strateški pregled obrane⁴, Strategija obrane, Vojna strategija, Zakon o Obrani i Dugoročni plan razvoja za period 2006.-2015. godine⁵. Stvoreni dokumenti označavali su početak preustroja OSRH-a, a idući korak bila je operacionalizacija navedenih

³ Ustroj je mijenjan, međutim HKoV je zadržao sve do sad postojeće gardijske brigade.

⁴ U daljnjem tekstu SPO.

⁵ Koji su stvorili i definirali put konkretnim dokumentima na taktičkoj razini, primjerice, Zakonu o Službi OSRH.

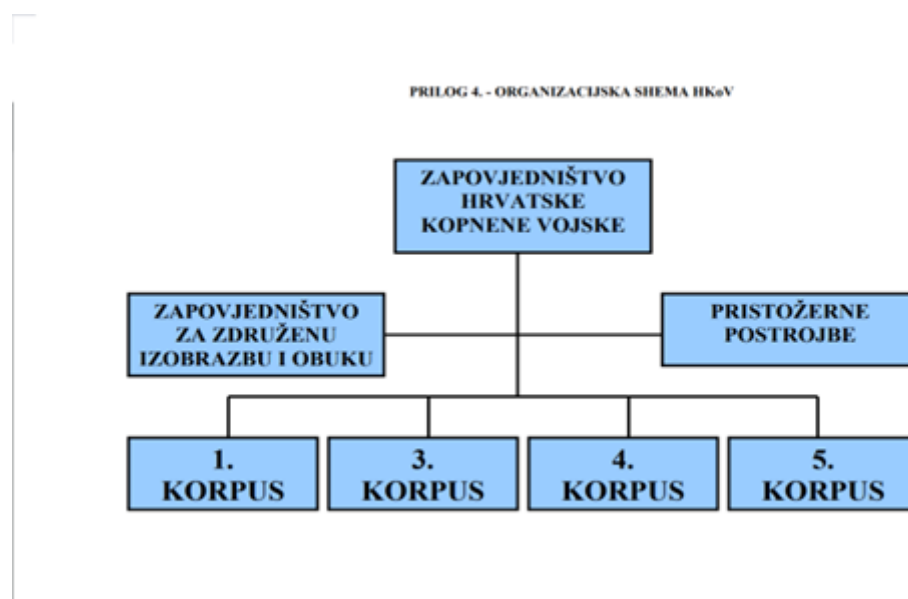
dokumenata. Uz njih, kao dodatan čimbenik usmjeravanja bilo je i 40 partnerskih ciljeva, preuzetih od strane RH (Vlada RH, 2002: 33).

Strategija nacionalne sigurnosti RH nalaže da „Oružane snage Republike Hrvatske moraju postati moderna i dobro opremljena borbena sila koja će po svom karakteru, veličini, strukturi, sustavu upravljanja i zapovijedanja, obuci i izobrazbi biti sposobna odgovoriti zahtjevima nacionalne obrane kao i novim izazovima i prijetnjama vojne i nevojne prirode. Također, Oružane snage moraju biti sposobne odgovoriti zahtjevima koji proizlaze iz integracijskih ciljeva i međunarodnih obveza Republike Hrvatske. Zbog toga, jedan od najvažnijih principa razvoja Oružanih snaga mora biti postizanje interoperabilnosti sa snagama država članica NATO-a“ (Hrvatski Sabor, 2002:15).

Prvi korak bila je reorganizacija i smanjivanje brojčane veličine OSRH-a, što je i učinjeno preustrojem koji je proveden 2002. godine. Edwards ističe kako „ministar obrane Radoš najavljuje početak reduciranja aktivnog djelatnog vojnog osoblja za 40 posto, na 25 000, a smanjivanje BDP-a na ukupno 2%“ (Edwards, 2003:26). Za HKoV je ovaj preustroj, uz već spomenuto smanjivanje brojčane veličine, značio spajanje nekoliko gardijskih brigada, smanjivanje ukupnog broja brigada sa 63 na 45, a sada će i kopnena vojska postati zasebna grana sa svojim zapovjedništvom koje će se nalaziti u Karlovcu (Slika 2. i Slika 3.).

Što se tiče zadaća, jedna od ključnih je priprema i obuka lake pješačke satnije kako bi bila spremna za sudjelovanje u operacijama u inozemstvu. Uz to, novi preustroj donosi četiri zasebna korpusa, umjesto zbornih područja, čija će sjedišta biti stacionirana u Zagrebu, Splitu, Osijeku i Rijeci. Smanjit će se broj objekata koji su na raspolaganju kako bi se smanjili troškovi održavanja. Glede modernizacije, povući će se neki od modela tenka T-34, a nabaviti dostatna količina M-84 (Vlada RH, 2002:40).

Slika 2: Organizacijska shema HKoV-a 2005.

Slika 3: Razmještaj korpusa HKoV-a 2005.

Izvor: MORH (2005). *Godišnja razmjena informacija o obrambenom planiranju 2005.*

Godina 2003. nastavljena je u reduciranju i pomlađivanju osoblja (smanjen broj na 22 000 pripadnika, a godinu kasnije i na 19 000). Nastavlja se i preustroj HKoV-a kroz program SPECTRA⁶, vojne škole i popunjavanje mlađim vojnicima i časnicima. Osim toga, konkretnija ulaganja u HKoV bila su samo glede opremanja pripadnika za sudjelovanje u

⁶ Program MORH-a za zbrinjavanje i tranziciju izdvojenog osoblja. Osoblje se raspoređuje u tri kategorije: u prvu spadaju pripadnici koji imaju pravo na punu starosnu mirovinu i imaju preko 30 godina staža za djelatne vojne osobe (DVO) te oni koji imaju više od 20 godina staža, a ostvaruju pravo na prijevremenu mirovinu. Druga kategorija su pripadnici koji su raspoređeni u gotovu pričuvu, primali bi pola dotadašnje plaće, a raspored bi završio ispunjavanjem uvjeta za prijevremenu mirovinu, tj. 20 godina staža. Treća kategorija su pripadnici kojima su ustupljene druge zaštitne i poticajne mjere, većinom programi dodatnih osposobljavanja i sl., kako bi mogli čim prije i lakše naći posao u civilnom sektoru (Tatalović, 2003:213).

NATO i PfP operacijama osobnom opremom, nabavkom terenskih vozila na četiri kotača, a ističe se stavljanje sustava MILES u operativnu uporabu, koji pospješuje realističnost obuke (MORH, 2005: 14). Također, u 2004. godini planirano je donošenje Dugoročnog plana razvoja OSRH do 2015. godine, koji bi dodatno usmjerio daljnji razvoj (Grčić-Polić, 2003:19). Međutim, taj dokument nije izdan sve do 2006. godine.

U narednoj 2005. godini, donijet je Strateški pregled obrane koji samosvjesno u svom uvodu ističe kako „ograničene proračunske mogućnosti, neadekvatna popunjenost postrojbi OS RH, visoki troškovi funkcioniranja i niska ispravnost oružanih sustava i opreme u konačnici rezultiraju niskom učinkovitošću sustava. Također, ukupne obrambene sposobnosti su neprimjerene budućim misijama i zadaćama... a nastupajuća transformacija obrambenog sustava zahtjeva potporu društvene zajednice osiguranjem primjerenih resursa nužnih za njenu provedbu“ (MORH, 2005:15). Najavljuje se postupna profesionalizacija, podizanje standarada koji se tiču obuke, sustava školovanja i stranih jezika, pripravnost za sudjelovanje u raznim oblicima NATO operacija, postizanje interoperabilnosti sa Sjeveroatlantskim savezom, itd.

Za HKoV, to je bila najava kompleksnog procesa novog preustroja. U njemu je planirano ukidanje korpusa i uspostava brigade (glavni modul biti će bojna) kao najveće taktičke postrojbe koja će biti pod zapovjedništvom kopnene vojske⁷. U financijskom pogledu, najavljeno je postupno opremanje lakim borbenim vozilima na kotačima i nabavka nove opreme. U operativnom pogledu, očekuje se ispunjavanje jedanaest novih partnerskih ciljeva (MORH, 2005). Partnerski ciljevi uglavnom su povezani uz obuku novih zadaća koje tada još nisu postojale (poput prednjeg motritelja ili prednjeg kontrolora zračnog prostora), obuku pripadnika s novim sustavima koji će biti nabavljeni (taktički komunikacijski sustavi i termovizijski uređaji), razvoj potpore snagama van nacionalnog prostora i implementacija NATO doktrine (ATP 3.2) operacija kopnenih snaga. Što se tiče provedenih zadaća za navedenu godinu, već je započet proces ukidanja korpusa gdje su ukinuti prvi i peti korpus, a izvršene su i pripreme za ukidanje drugog i četvrtog. Nastavljeno je daljnje smanjivanje osoblja (18 500) s krajnjim ciljem od 16 000 pripadnika na razini djelatnog vojnog osoblja, od kojeg bi najveći dio bio u kopnenoj vojsci. (MORH, 2006:10,12,13).

⁷ Današnja „Sjeverna“ – Gardijsko oklopna mehanizirana brigada (GOMBR) i „Južna“ – Gardijsko mehanizirana brigada (GMBR).

2.3. HKoV u misijama do 2009.

Po završetku Domovinskog rata, Republika Hrvatska imala je cilj što prije od primateljice, postati davateljicom sigurnosti, stoga je već 1999. sudjelovala u UNAMSIL⁸ misiji u Sierra Leoneu s deset vojnih promatrača (Jakešević, 2012:119). Iako je od tada OSRH sudjelovao u brojnim mirovnim misijama, gotovo sve su se temeljile na slanju manjih skupina pripadnika specijaliziranih u nekom području (slanje u promatračke misije, rad u stožeru), izuzev kontingenata Vojne policije u misiji ISAF⁹ u Afganistanu. Stoga, kako je već naglašeno u radu, postrojbe kopnene vojske bile su tek u pripravnosti za sudjelovanje u zadaćama van teritorija države, sve do 2006. godine, kada su pripadnici HKoV-a sudjelovali u misiji ISAF, kao dio OMLT¹⁰ tima (Jakešević, 2012:136). Odlukom Hrvatskog Sabora taj broj se samo povećavao (200 u 2007. i 300 u 2008.), a sudjelovalo se i kao dio drugih zadaća, primjerice, namjenski organiziranim snagama pješništva za zaštitu snaga (TF INF) (Jakešević, 2012:136). Ovakav način sudjelovanja vršio se kroz rotacije gdje novi Hrvatski kontingent direktno zamjenjuje prethodni, a nastavljen je i nakon ulaska u NATO 2009. godine.

Iduća misija koja je potraživala veće sudjelovanje bila je mirovna misija UN-a, UNDOF¹¹. U navedenu je misiju upućena postrojba veličine satnije u lipnju 2008. godine, a već u prosincu iste godine provedena je smjena sa drugim kontingentom, također u rotacijskom modelu (MORH, 2009). Rotacije su većinom bile veličine oko stotinu pripadnika, a vršili su zadaće održavanja mira i uspostave motriteljskih postaja, kao i patrole. Ova misija provodila se sve do 2013. godine kada je odlukom Sabora povučen deseti kontingent (MORH, 2013).

Valja naglasiti kako su prvotni pomaci napravljeni u opremanju snaga za obje misije, poglavito što se tiče osobne borbene opreme, lakog naoružanja i lakih vozila na kotačima.

2.4. Kopnena vojska kroz DPR od 2006. do 2009.

U 2006. godini izdan je jedan od najvažnijih provedbenih dokumenata prije ulaska u NATO, a to je Dugoročni plan razvoja za razdoblje 2006.-2015. Plan razvoja, izdan od strane Ministarstva obrane, služio je kao nit vodilja za idući period u kojemu je planiran ulazak u NATO i Europsku Uniju, a zahvaćao je cijeli sustav u kojemu su, dakako, oružane snage i kopnena vojska.

⁸ United Nations Mission in Sierra Leone.

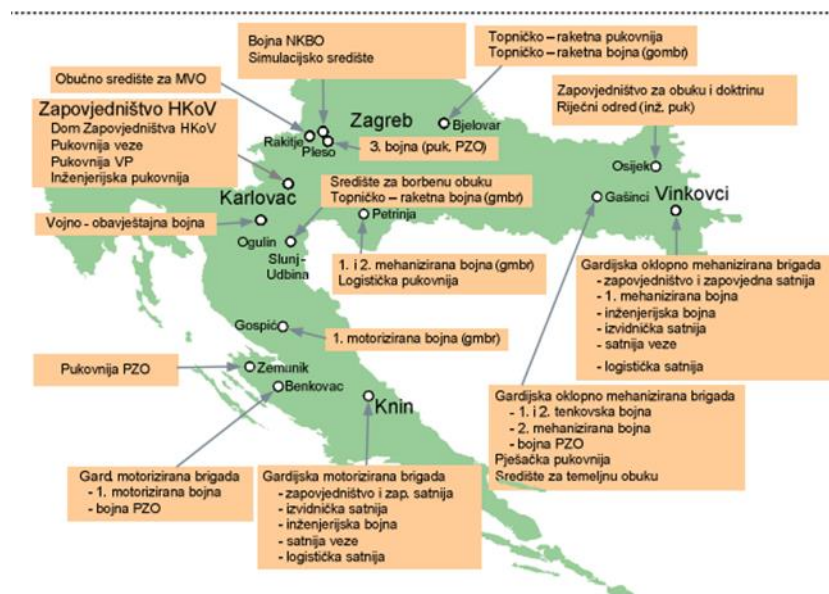
⁹ International Security Assistance Force.

¹⁰ Operational Mentor and Liaison Team (Operativni tim za mentorstvo i vezu).

¹¹ United Nations Disengagement Observer Force.

Unutar kopnene vojske kao grane, naglašene su sljedeće promjene: napuštanje teritorijalnog načela organiziranja snaga, tj. koncepta obrane teritorija (Slika 4.), novi preustroj s ciljem dostizanja 10 500 pripadnika za HKoV (Slika 5.), postupna nabavka novih borbenih oklopnih vozila u dvije motorizirane bojne, smanjenje i izgradnja infrastrukture, nabavka pješačkog naoružanja NATO kalibra, nabavka osobne borbene opreme, nabavka nove opreme za KIS¹², modernizacija topničkih postrojbi, prenamjena i modernizacija sredstava za protuoklopnu borbu, modernizacija tenka, nabavka novih inženjerskih sredstava i sredstava za razminiranje, te nabava nove opreme za NBK¹³ zaštitu (MORH, 2006).

Slika 4: Novi razmještaj kopnene vojske sukladno DPR-u 2006.-2015.

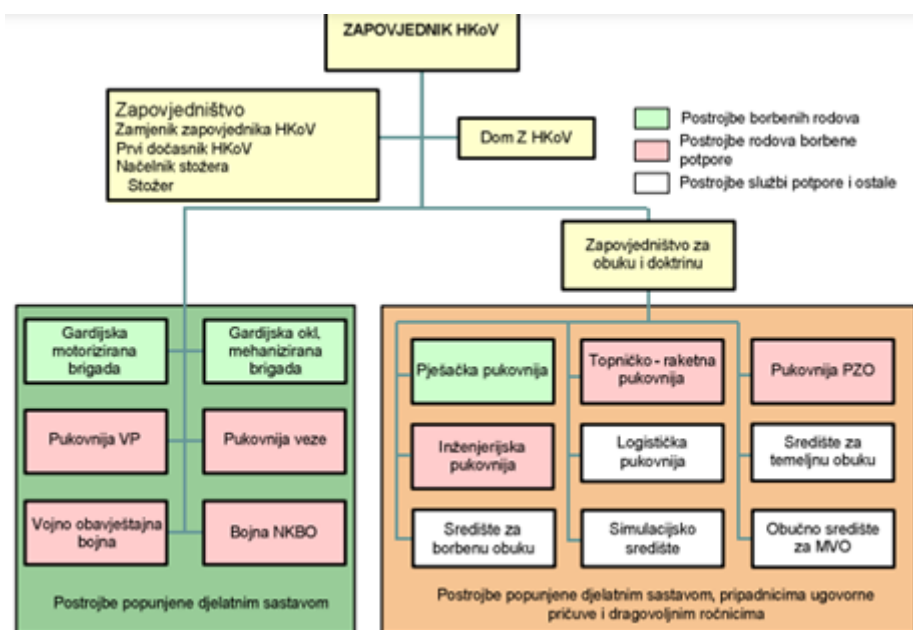

Izvor: MORH (2006). Dugoročni plan razvoja OSRH 2006.-2015.

¹² Komunikacijsko-informacijski sustav.

¹³ NBK – nuklearno-biološko-kemijska.

Slika 5: Novi ustroj kopnene vojske sukladno DPR-u 2006.-2015.

Izvor: MORH (2006). Dugoročni plan razvoja OSRH 2006.-2015.

Operacionalizacija DPR-a započinje već u istoj godini. Postignuta je uspješna implementacija namjenskih stožera za pomoć civilnim institucijama u visokom stupnju spremnosti (12 sati), a započeta je i nabavka lakog pješačkog oružja NATO kalibra (5,56x45mm), kao i osobne borbene opreme. Nabavljen je dio inženjerskih sredstava te opreme za razminiravanje. U procesu nabavke su i nova sredstva za NBK zaštitu, sredstva za transport, a u procesu je i izrada novog uzorka odora koji su dani u postrojbe na testiranje. Započeto je smanjenje vojnih lokacija kroz napuštanje i donacije, kako bi se smanjili troškovi održavanja. Prezeti su novi Partnerski ciljevi (njih 44), a kroz njih se radi i na modernizaciji tenka te pješačkih strelišta, a jedan od njih je i vojni poligon Gašinci (MORH, 2007).

Godine 2007. započet je preustroj na brigadni sastav, dostizanje inoperabilnosti s NATO-om kroz dostizanje partnerskih ciljeva (u pogledu doktrine, logistike i nabavke opreme hrvatske proizvodnje, konkretno lakog oružja NATO kalibra), provođenje nadzora u postrojbama HKoV-a (nadzor opreme i naoružanja), kao i smanjenje i pomlađivanje djelatnog sastava za dostizanje ciljanog broja (trenutno stanje 16 909). Od ključne opreme valja istaknuti ugovaranje 84 BOV¹⁴ Patria i daljnu modernizaciju tenka, ali i daljnji razvoj komunikacijsko-informacijske infrastrukture. Valja istaknuti i financijski aspekt, gdje HKoV raspolaže s ukupno 40,61% ukupnog proračuna MORH-a (MORH, 2008). Također, za 2008.

¹⁴ Borbeno oklopno vozilo.

godinu valja istaknuti pozivnicu za pristupanje članstvu NATO saveza, gdje je „ispunjen jedan od hrvatskih strateških vanjskopolitičkih ciljeva“ (MORH, 2009:5).

Od glavnih aktivnosti kopnene vojske za istu godinu, valja istaknuti sljedeće: završetak preustroja koji je započeo godinu prije, ocjenjivanje deklariranih snaga na vježbi „CRONEL '08“ po OCC E&F¹⁵ metodi, uspostava snaga brzog odgovora u pomoći civilnim strukturama, postizanje samostalne logističke održivosti u samostalnim operacijama i aktivnostima, te dostizanje NATO Ciljeva raspoloživosti ¹⁶(Usability targets). Nastavljeno je smanjenje i popuna sastava (trenutno stanje 16 606), nabava sustava za NBK dekontaminaciju, dodatna inženjerska vozila za razminiranje i konstrukcije, a prijamom ljudstva iz dragovoljnog osposobljavanja u djelatni sastav, dovršava se proces profesionalizacije kadra. Nadalje, nastavljeno je i sudjelovanje u raznim međunarodnim vojnim vježbama u inozemstvu (primjerice, CROMIN '08¹⁷), kao i pomoć civilnim institucijama (MORH, 2009).

HKoV je nastavio biti nositelj aktivnosti OSRH i 2009. godine, tako je navedene godine među ostalim naglasak bio i na usvajanju doktrina (Kopnenih operacija, obuke, topništva i dr.), a obučni procesi nadograđeni su novim poligonima (za instinktivna i situacijska gađanja). Također, radilo se na dostizanju interoperabilnosti u sklopu NATO-a, kao i sa drugim saveznicima uz postizanja Partnerskih ciljeva, koji su uz 50 novih postali Ciljevi snaga. Što se tiče opremanja, započeo je proces opremanja i korištenja oružja NATO kalibra domaće proizvodnje (samokres HS 2000 i 200 komada VHS D i K¹⁸). Glede obučnih aktivnosti, započeta je obuka s novim NBK sredstvima, nastavljeno je i uspješno sudjelovanje na vojnim vježbama, od kojih su najvažnije COMBINED ENDEVAUR, ŠTIT 2009, HRVATSKI PONOS 09/01, završena su ocjenjivanja kontingenata prije odlaska u misiju, ali i drugih raznih vježbi na zemljištu.

Unutar personalnog i financijskog spektra, dodatno je smanjen i broj osoblja tako da je planirano stanje od 16 000 pripadnika djelatnog sastava ispunjeno (15 745), dok je s financijskog i materijalnog aspekta dio zgrada predan drugim korisnicima, a proračun MORH-a bio je 1,52% BDP-a. Unutar istog, kopnena vojska kao najveća grana koristi najviše sredstava, 43% (2 173 119 930.00 kn) (MORH:2010).

¹⁵ NATO Operational Capabilities Concept Evaluation & Feedback.

¹⁶ Cilj je imati 40% raspoloživih kopnenih snaga, a 8% održivih u NATO vođenim operacijama.

¹⁷ Združena vježba Nacionalne garde Minnesote i 1. motorizirane bojne „Sokolovi“;

(<https://www.morh.hr/zajednika-vojna-vjeba-os-rh-i-nacionalne-garde-minnesote/>).

¹⁸ Višenamjenska hrvatska strojnica, dugi i kratki model.

3. ULAZAK U NATO

Republika Hrvatska je i službeno primljena u NATO 1. travnja 2009. godine, čime je ispunjen jedan od najvažnijih vanjskopolitičkih ciljeva, uz ulazak u Europsku Uniju. Iako je primanje RH u Sjeveroatlantski savez poslužilo kao dodatan poticaj za nastavak provedbe reforme obrambenog sustava, započeti procesi nisu niti približno završeni. Unutar narednog perioda HKoV-u je predstojio nastavak razvoja predviđen DPR-om do 2015. godine, jer dogovorene nabave još nisu u potpunosti operacionalizirane i implementirane u postrojbe (BOV Patrie, modernizirana verzija tenka M-84 i dr.). Nadalje, predstojilo je daljnje usvajanje NATO doktrina, kao i sudjelovanje u već dogovorenim misijama van područja RH.

3.1. Razvoj kopnene vojske kroz DPR do 2015. godine

Kako je već navedeno, HKoV je nastavio sa svojom modernizacijom, pa su tako u 2010. godini postrojbe obiju brigada zaprimile verzije VHS-a u uporabu, ali i prve osnovne verzije BOV Patria, kao i druge opreme poput uređaja za izviđanje i osobne borbene opreme. Provedene su modernizacije strelišta kako bi se pospješila borbena obuka. Modernizacija tenkova usporena je zbog manjka sredstava, kao i svi manji zahvati nabave unutar MORH-a. Od ostalog opremanja valja još izdvojiti nabavu vojnih odora i predviđen otpis tenkova T-55. Nastavlja se proces primitka i izdvajanja osoblja, gdje OSRH trenutno broji 15 826 pripadnika. Motorizirane bojne „Gromovi“ i „Tigrovi“ izmjestile su se u vojarnu „Pukovnik Predrag Matanović“, u kojoj su izgrađeni novi smještajni objekti, dok su drugi objekti predani na korištenje van HKoV-a. Proračun MORH-a dodatno se smanjio, pa je udio BDP-a tek 1,45%, od čega je 40% izdvajano za potrebe kopnene vojske. U obučnom kontekstu, provode se vježbe s ciljem održavanja sposobnosti, certifikaciji osoblja za odlazak u misije, a dalje se implementira 50 Ciljeva snaga. Prije naveden model razmjernosti i održivosti snaga povećan je na 50% razmjernosti kopnenih snaga, dok će umjesto prijašnjih osam, sada deset posto biti održivo (MORH, 2011).

Za 2011. godinu nastavljene su sve aktivnosti vezane za prethodnu godinu, a od novih valja izdvojiti: obuku snaga za integraciju u skupinu europske borbene grupe (EU BG), intenziviranje učenja engleskog jezika radi bolje komunikacije sa savezničkim snagama, uvježbavanje NATO procedura, testiranje novih sustava (verifikacija i primitak poboljšane verzije VHS-a i HS 2000) i angažiranje postrojbi kao dio NRF-a¹⁹ (MORH, 2012).

¹⁹ NATO Response Force – snage brzog odgovora.

Od negativnih trendova treba istaknuti pad potrebite razine ispravnosti održavanja borbene tehnike (primjerice tenkovi su bili najkritičniji sa svega 24% ispravnosti od njih 75), zbog manjka financijskih sredstava i prioritizacije na sredstva koja se koriste u međunarodnim operacijama. Manjak financijskih mogućnosti je posebno naglašen kao izazov koji će postojati u narednom periodu, što dokazuje tek blagi napredak proračuna (1,47% BDP-a u odnosu na 2% planirana u DPR-u za ovo razdoblje), gdje kopnena vojska potražuje 48%, što je posljedica smanjenih ulaganja u ostale grane²⁰ zbog nabave BOV Patria (ibid.).

Godina 2012. predstavlja ulazak nabave Patria u završnu fazu, s nabavom 116 vozila u više različitih inačica, a jurišnom puškom VHS opremljena je jedna brigada. Kopnena vojska sudjeluje na najvećem broju vježbi, gdje se među ostalim provode i ocjenjivanja sposobnosti bojne, kao i združene vježbe (UDAR 12). Podiže se ispravnost oklopno-mehaniziranih sredstava u odnosu na godinu prije (6% za tenkove i 19% za borbena vozila pješništva), te sad iznosi 68%, a nastavlja se i otpis borbenih i neborbenih vozila. Preustrojem grane smanjena je njena brojčana i ustrojstvena veličina. Ciljevi snaga nisu bili ispunjavani u potpunosti zbog manjka financijskih sredstava, a 2013. su zamijenjeni Ciljevima sposobnosti. Proračun je dodatno smanjen te on iznosi 1,41% BDP-a (MORH, 2013).

U idućoj, 2013. godini, donijet je novi Strateški pregled obrane, ali on u svom sadržaju nema izravnih utjecaja i promjena koju se tiču kopnene vojske. Također, donijet je i novi Zakon o obrani kojim su „uspostavljeni su novi okviri i relacije funkcioniranja Oružanih snaga Republike Hrvatske kao profesionalne vojne organizacije interoperabilne s oružanim snagama drugih članica NATO saveza“ (MORH, 2014:4). U potpunosti je dovršena isporuka baznih vozila BOV Patria, koja započinju s opremanjem podsustavima i specijalnom opremom, a dovršeno je i opremanje jurišnom puškom VHS, kao i drugom borbenom opremom. Unutar misije ISAF, provodi se relokacija snaga zbog priprema za novu misiju. HKoV i dalje sudjeluje kao jedan od glavnih nositelja ključnih vježbi: IMMEDIATE RESPONSE 13, UDAR 13, SPREMNOST 13, HRVATSKI PONOS 13, STEADFAST JAZZ 13. Proračun je dodatno smanjen na 1,34% BDP-a, a unutar tog proračuna istaknuto je kako trenutni proračun za održavanje tehnike nije dostatan (MORH, 2014).

Za posljednju godinu analize, 2014., primjetan je sve veći opseg aktivnosti koji je HKoV kao grana dužan provoditi. Uz sve već navedene kroz godine, kao nove aktivnosti ističu se

²⁰ Primjerice, MORH-ovo izvješće konstatira kako se u navedenoj godini nije nabavilo nikakvo topničko sredstvo, kao niti nabava značajnijih sredstava za ratnu mornaricu.

implementacija BOV Patria u GMBR (prvih 16 vozila u tri varijante), nabava i doprema kamiona u postrojbe, primitak donacije Vlade Sjedinjenih Američkih Država od 212 vozila (MAXPRO PLUS, RG 33 HAGA, i MATV), primitak 15 Ciljeva sposobnosti s naglaskom na provedbu, sudjelovanje jedne motorizirane satnije u sklopu NRF-a, zajedničke obuke kopnenih snaga s Britanskim snagama na vojnom poligonu Slunj, sudjelovanje u vježbama (kao najbitnija ističe se HARPUN 14) i pomoć civilnom stanovništvu u poplavama. Izvršilo se pospješenje obuke kroz sustave za simulaciju (MILES I-HITS) do razine bojne, metna situacija za JTAC²¹ osoblje, kao i daljnja revizija tenkova. Uz to, proračun je smanjen na 1,30% BDP-a, a od ukupnih troškova održavanja OSRH-a, za kopnenu vojsku se izdvaja 15%. Za kraj, 2014. godina je i godina u kojoj je donijet i novi DPR, a on se odnosi na razdoblje od 2015. do 2024. (MORH, 2015).

3.2. Implementacija Ciljeva sposobnosti

Od samog pristupanja u PfP 2000. godine, uz RH se u nekom imenu, koje se mijenjalo kroz godine, vezao specifičan okvir potreba za dostizanje standarda za pristupanje NATO savezu. Prije stupanja u Savez okvir potreba je nosio ime *Partnerski ciljevi* (pri pristupanju i tokom djelovanja u okviru PfP), da bi „novim sustavom NATO obrambenog planiranja, uvedenim 2011. godine, dosadašnji Ciljevi snaga zamijenjeni NATO Ciljevima sposobnosti (NATO Capability Targets“ (MORH, 2013:57).

Partnerski ciljevi su „mjere koje zemlja partner treba provesti kako bi svoje oružane snage bolje pripremila za zajedničke operacije s oružanim snagama zemalja članica NATO-a“ (MORH, 2005:41), dok su Ciljevi sposobnosti određeni za postizanje pune interoperabilnosti unutar Saveza, a svaka zemlja članica doprinosi nekom sposobnosti koja omogućuje potpunu operativnost u operacijama.

Sam okvir potreba odabirala je upravo RH, iz razloga što „NATO ne diktira, niti može diktirati niti jednoj članici konkretne zahtjeve i/ili rješenja ustroja njezina obrambenog sustava. Ono što NATO traži od svake članice je sljedeće:

- interoperabilnost njezinih oružanih snaga s oružanim snagama ostalih zemalja Saveza,
- doprinos ciljevima Saveza na temelju financijskih i drugih mogućnosti svake države.

Konkretno, to znači da Republika Hrvatska mora sama formulirati svoj vlastiti model obrambene reforme, odnosno sama definirati najbolji način svoga doprinosa Savezu, u skladu sa svojim mogućnostima“ (Barić, 2004: 60-62).

²¹ Joint terminal attack controller.

Drugim riječima, to je za RH značilo da razvoj OSRH-a ima u potpunosti u svojim rukama i na taj način može ostvariti neku od zapaženijih uloga u Savezu. Glede Partnerskih ciljeva, prvotno je prihvaćeno 40, zatim je pridodano još 9 Partnerskih ciljeva (od toga 11 ciljeva²² odnosilo se na HKoV, kako se ističe u Strateškom pregledu obrane), dok su 2006. preuzeta još 44 Partnerska cilja (MORH, 2007: 28). Pri ulasku u NATO 2008. godine prihvaćeno je 50 Ciljeva snaga²³, a taj paket ciljeva „predstavlja viziju dugoročnog hrvatskog doprinosa Savezu. Paket je u skladu s NATO-ovom procjenom hrvatskih sposobnosti zasnovanom na pravednoj raspodjeli opterećenja među saveznicima te na usporedbi doprinosa savezničkih zemalja sličnih Republici Hrvatskoj“ (MORH:2009:36).

U 2013. godini došlo je do promjene naziva i sustava obrambenog planiranja, a k tome i primitka paketa od 50 novih Ciljeva sposobnosti od kojih je 15 vezan za HKoV, a uz pomoć njih „određen je razvoj širokog spektra sposobnosti s naglaskom na razvoj mehanizirane pješačke brigade odnosno sposobnosti razmjestivog stožera mehanizirane pješačke brigade i zapovjedništva logističke bojne u srednjoročnom razdoblju, dok je u kratkoročnom razdoblju naglasak na sposobnosti generiranja tri mehanizirane bojne grupe“ (MORH, 2015:68).

„Sposobnosti koje trebaju posjedovati i razvijati Oružane snage razmatraju se kroz sedam glavnih područja:

1. Priprema (Prepare)
2. Konzultacije, zapovijedanje i nadzor (C3)
3. Projekcija (Project)
4. Uporaba i korištenje (Engage)
5. Informiranje/svijest o situaciji (Inform/Situational Awareness)
6. Logistika i održivost (Sustain)
7. Zaštita (Protect)“ (MORH, 2014:17).

Navedenih sedam područja dolaze kroz Okvir za buduće operacije Saveza²⁴ koji je dio NATO Procesu obrambenog planiranja²⁵.

Za prvi paket ciljeva preuzetih 2013. od velike važnosti bilo je opremiti inženjerske postrojbe opremom za protuminsko djelovanje, revidirati doktrinu OSRH-a, provesti daljnji preustroj u

²² Ovi ciljevi uglavnom su imali težište na implementaciju NATO kopnene doktrine, opremanje, razvoj vojnih sposobnosti i doprinos te pripremu vojnih postrojbi za sudjelovanje u operacijama.

²³ Prije Ciljeva snaga imali su naziv „prijelazni Ciljevi snaga“ pri potpisivanju pristupnog protokola 9. srpnja 2008.

²⁴ Framework for Future Allied Operations – FFAO, izdan 2015.

²⁵ NATO Defence Planning Process – NDPP.

skladu s NATO normama, nastaviti s daljnjom nabavom i opremanjem BOV Patria, MRAP-a²⁶, PzH2000, jurišnih pušaka i održavanjem radarskih sustava. Sposobnosti je bilo potrebno ocijeniti i održavati kroz vojne vježbe (UDAR, IMMEDIATE RESPONSE, ANAKONDA itd.), a uz to i dalje je bilo potrebno razvijati sposobnosti za potporu civilnim institucijama u slučaju katastrofa.

HKoV je u potpori drugog paketa, preuzetog 2017., imao zadaću provesti daljnje opremanje Patria stanicom MK30 (na kojoj se nalazi top 30 mm i protuoklopni sustav SPIKE), modernizaciju tenka M-84, nabavu jurišne puške VHS-2 i njezinu implementaciju u postrojbe, ocijeniti tri borbene grupe mehaniziranog pješništva i uz to obukom zadržati postojeće sposobnosti. Uz to, MRAP i M-ATV²⁷ se uvode u operativnu uporabu, kao i sustav PzH2000 (MORH, 2019:82-83). Od ostale opreme koju je bilo potrebno implementirati u postrojbe, spominje se novo borbeno vozilo pješništva, puškostrojica u NATO kalibru, osobna borbeno oprema i oprema za urbane operacije, a od obuke, obuka JTAC osoblja i razvoj dočasničkog i časničkog kadra na taktičkoj razini²⁸ (MORH, 2020: 104-106).

Za trenutni paket Ciljeva, preuzet u listopadu 2021. godine, HKoV će ustrojiti Srednju pješačku brigadu, nabaviti i implementirati BVP²⁹ Bradley, nabaviti dovoljnu količinu osobne opreme i naoružanja za pješačku brigadu, opreme za NBK obranu i nastaviti održavati sposobnosti kroz obuke, vježbe i ocjenjivanja. (MORH, 2021).

Za istaknuti je kako Ciljevi sposobnosti imaju veliku važnost za razvoj ne samo kopnene vojske, već i cijelih OSRH-a, jer osim dostizanja interoperabilnosti unutar Saveza, razvijaju se i samostalne sposobnosti za obranu.

3.3. HKoV u drugom DPR-u (2015.-2024.) i drugim strateškim dokumentima

Novi DPR za kopnenu granu značio je implementaciju novih promjena. Prvotno, struktura se znatno mijenja novim preustrojem, tako da trenutna struktura i razmještaj izgledaju sukladno Slici 6.

²⁶ Mine resistant ambush protected.

²⁷ MRAP – All Terrain Vehicle.

²⁸ Ustrojem Središta za Razvoj Vođa „Marko Babić“.

²⁹ Borbeno vozilo pješništva.

Slika 6: Struktura i razmjestaj HKoV sukladno DPR-u 2015. – 2024.

Izvor: MORH (2014.) Dugoročni plan razvoja OSRH 2015.-2024.

Kao što je vidljivo na Slici 6., pukovnija Vojne policije izmještena je iz sastava, kao i dio vojno-obavještajne bojne, te središnjica za elektronsko izviđanje. Pukovnija veze smanjena je na sastav bojne, dok je ostatak obavještajne bojne dodijeljen gardijskim brigadama. Gardijske brigade preustrojene su u oklopno-mehaniziranu (tenkovska bojna i dvije mehanizirane bojne³⁰) i mehaniziranu (s jednom motoriziranom bojnom³¹).

³⁰ 1. mehanizirana bojna „Sokolovi“, 2. meh. bojna „Pume“, 1. tenkovska bojna „Kune“.

³¹ 1. mehanizirana bojna „Tigrovi“, 2. meh. bojna „Gromovi“, 3. meh. bojna „Pauci“, 1. motorizirana bojna „Vukovi“.

Zadaće HKoV-a u miru i ratu ostale su nepromijenjene, a predviđena brojčana veličina smanjena je na 7 930 pripadnika. Što se tiče obuke i doktrine, planirana je izrada Doktrine kopnenih snaga, kojom će se standardizirati obuka sukladno NATO standardima (MORH, 2014). Glede opremanja, ono prati Ciljeve sposobnosti, navedeno u prethodnom poglavlju.

Strategija nacionalne sigurnosti iz 2017. ne dotiče se direktno HKoV-a, već samog OSRH-a, njegovih misija i zadaća, demokratskog nadzora, razvoja obrambenih sposobnosti i njegovanja te čuvanja tradicije kroz sjećanje i odavanje počasti (Hrvatski sabor, 2017).

SPO iz 2018. u većem dijelu ponavlja definirane smjernice DPR-a, uz naglasak na novi razmještaj nekih postrojbi (Inženjerska bojna u Sinju, te povratak 2. mehanizirane bojne „Pume“ u Varaždin).

Provedba samog DPR-a počinje već 2015. godine, gdje je 48 Patria predano u postrojbe na uporabu, a Projekt „Opremanje Oružanih snaga sa samohodnim haubicama PzH2000 kalibra 155 mm“ dovršen je iste godine³². Uz to, nastavlja se nabava nebojnih vozila u dogovoru sa SR Njemačkom, plasiranje jurišnih puški VHS-2 u postrojbe (sa svim nastavcima) i inženjerske opreme za uklanjanje mina. Od obučnih aktivnosti valja istaknuti 1. kontingent nove NATO misije Resolute Support³³, koja je zamijenila ISAF, a u njoj pripadnici HKoV-a sudjeluju kao obučavatelji, savjetnici i potpora. Ostale već navedene vježbe po kojima se ocjenjuje spremnost i razvija interoperabilnost provode se po planu. Uz sve navedeno, djelatnici kopnene vojske bili su angažirani i u novonastaloj migrantskoj krizi (MORH, 2016).

U 2016. godini, osim nastavka opremanja Patria, Panzerhaubica i osobne opreme te raznih vrsta pješačkog naoružanja, implementirani su i čamci za inženjerske postrojbe. Proračun je ponovno smanjen na 1,16% BDP-a, a u OSRH-u je tada bilo 14 830 pripadnika. Obučne aktivnosti provode se po planu, kao i dosadašnje vježbe (MORH, 2017).

Iduća godina nastavila je s razvojem HKoV-a, a od novijih nabava valja istaknuti nabavu novih kaciga i NBK opreme. Isto tako, završen je proces gradnje i opremanja zapovjedne zgrade u vojarni „Pukovnik Petar Matanović“ – Petrinja, te u vojarni „126. brigade“ u Sinju. Osim toga, još se ulagalo u vojarne u Kninu, Vukovaru, Slunju, te vojni poligon Gašinci. Proračun je povećan na 1,21% BDP-a, što predstavlja pozitivni pomak. Od obučnih aktivnosti ističe se ocjenjivanje satnije 1. mehanizirane bojne „Tigrovi“ u sklopu BGMP I po CREVAL

³² Projekt sadržava kupnju 12 PzH2000, obuku mehaničara, 3 haubice za rezervne dijelove, simulator za obuku i haubicu za obuku vozača.

³³ U daljnjem tekstu RS.

³⁴metodi i njezino upućivanje u samu borbenu grupu ojačane prednje prisutnosti u Litvi, kao 1. HRVCON. Također, upućuje se bitnica SVLR VULKAN u borbenu grupu ojačane prednje prisutnosti u Poljskoj. Ostale aktivnosti, poput sudjelovanja u NATO misiji RS, obuka i ocjenjivanja, provode se po planu (MORH, 2018).

Godina 2018. za HKoV predstavlja nastavak aktivnosti, gdje se nabava polagano smanjuje po integraciji u postrojbe, a povećava naglasak na obuku. Ovdje se ističe slanje inženjerske postrojbe veličine satnije u misiju UNIFIL ³⁵u Libanonu, kao i vježba VELEBIT 18³⁶. Kao jedna od aktivnosti ističe se povratak 2. mehanizirane bojne „Pume“ u Varaždin, a nastavljaju se radovi i na drugim vojarnama. Rast proračuna se nastavlja, te je on sada 1,26% BDP-a (MORH, 2019).

U idućoj godini nastavljeno je opremanje već nabavljenih sustava popratnom infrastrukturom i opremom, tako da je u postrojbe dopremljeno streljivo i softveri za PzH2000. Kopnena vojska nastavlja s implementacijom VHS-2 u postrojbe, a revizije tenkova i testiranje novih kupola na BOV Patriji provode se po planu. Izgradnja objekata u vojarnama Petrinje, Slunja, Gašinaca i Knina također idu po planu, dok je novina početak priprema za nabavu BVP Bradley, te ustroj Središta za Razvoj Vođa „Marko Babić“ u Udbini. Zadaća Središta je „ciljanom obukom razvijati visokomotivirane, obučene i kompetentne vođe na temeljnim razinama zapovijedanja. Novi sustav obučavanja usmjeren je na borbene vještine, sposobnosti vođenja te psihofizičku izdržljivost. Krajnji cilj razvoja Središta je njegovo institucionalno i međunarodno pozicioniranje kako bi nakon certifikacije postalo NATO Centar izvrsnosti“ (MORH, 2020:103). Od vojnih vježbi ističu se SWIFT RESPONSE 19, IMMEDIATE RESPONSE 19 i UDAR 19, gdje je naglasak bio na razvoju interoperabilnosti, suradnje, te ocjenjivanju postrojbi za odlazak na zadaće van teritorija RH (MORH, 2020).

Prvotno što treba reći za 2020. godinu je pojava COVID-19 virusa koji nije zaobišao niti HKoV. Obuke i vježbe su uvelike smanjene, te se otpočelo s radom u pripravnosti. Isto tako, drugi projekti nabave i implementacije se nastavljaju, poput dovršenja projekta Patria s topom 30mm, protuoklopnim raketnim sustavom UT30MK2CRO, gdje je osam vozila testirano na vježbi SPREMNOST 20 i stavljeno u operativnu uporabu. S tim se u OSRH-u nalazi 126 Patria u sedam izvedbi. Ostala oprema i naoružanje kupuju se po planu, kao i izgradnja

³⁴ Combat Readiness Evaluation.

³⁵ United Nations Interim Force in Lebanon.

³⁶ Vježba se provodila na 11 poligona u RH, u njoj su sudjelovale sve operativne postrojbe u RH.

infrastrukture. Izdana je i Doktrina kopnenih snaga, koja izdaje načela za korištenje HKoV-a u zadanim misijama i zadaćama (MORH, 2021).

Godine 2021. konačno je dostignuto izdvajanje za obranu od 2% BDP-a, koji se povećao zbog kupnje novih borbenih aviona. Što se tiče kopnene vojske, na novim Patriama koje na sebi imaju top 30 milimetara provelo se opremanje streljivom, kao i drugom opremom. Vježbe i obuke koje služe za ocjenjivanje, provedene su po planu, a od novih misija ističe se proširenje misije KFOR³⁷ na Kosovu, gdje sada sudjeluje i manevarska satnija pod zapovjedništvom Oružanih snaga Talijanske Republike. Ova godina također je bila obilježena potresima u Zagrebu i Petrinji, gdje su pripadnici OSRH-a, a tome i kopnene vojske, sudjelovali u sanaciji potresom pogođenih područja (MORH, 2022).

3.4. Trenutni izazovi

Zadnje dvije godine mogu se protumačiti kao razdoblje u kojem kopnena vojska prolazi kroz trenutne izazove, a oni su sljedeći: privlačenje i zadržavanje pripadnika; manjak financijskih sredstava za obuku, održavanje i nabavu; velik obujam zadaća.

Privlačenje i zadržavanje pripadnika – unutar HKoV-a, kao i u ostalim granama i cjelokupnim OSRH-u, trenutno je aktivan trend izdvajanja osoblja iz raznih razloga (rat u Ukrajini, prelazak na novo radno mjesto koje je bolje plaćeno, odlazak u mirovinu itd.). Po zadnje dostupnim podacima, u 2021. godini OSRH je napustilo 695 djelatnika (MORH, 2022:44), a taj izazov istaknut je i na sastanku zapovjednika grana i Vrhovnog zapovjednika te Predsjednika RH, gdje je „na sastanku potvrđena i nužnost rješavanja problema iz područja ljudskih potencijala, odnosno privlačenja i zadržavanja osoblja u vojnoj službi i posebno poboljšanja standarda života, rada i obuke hrvatskih vojnika, ali i državnih službenika i namještenika koji rade u OSRH“ (Ured Predsjednika, 2023). Što se tiče privlačenja pripadnika, u 2022. godini obuku ročnika završila su 402 pripadnika (Žabec, 2023), što nije dovoljno za potrebe popune OSRH-a. U Planu za prijam osoblja navodi se usmjeravanje promidžbe prema ciljanim skupinama, dok je MORH podigao naknade za dragovoljno služenje, kao i druge naknade.

Manjak financijskih sredstava za obuku, održavanje i nabavu – nakon pojave financijske krize koja je otpočela još 2008. godine, za Republiku Hrvatsku kao cjelinu bilo je potrebno poduzeti mjere štednje gdje god je to bilo moguće. Te mjere nisu zaobišle niti MORH, tako da su neki projekti odgođeni, kako više u prvom, tako manje u drugom DPR-u, koji je ipak

³⁷ Kosovo Forces.

planiran sukladno trenutnim mogućnostima. Iako se RH obvezala NATO-u da će unutar 2% BDP-a minimalno 20% biti namijenjeno za modernizaciju i opremanje, to ipak nije dovoljno da se provede modernizacija u većem obujmu.

Opremanje se provodi sukladno prioritetima, gdje je nakon dovršene nabave Patria, sada na redu daljnja nabava opreme, kao i nabava i implementacija BVP Bradley. Održavanje se također provodilo po prioritetima, gdje *Godišnja izvješća o obrani* ističu reviziju tenkova, koji su ključna sredstva HKoV-a, te BOV Patria. Dok su Patrie još relativno nov sustav (u uporabu stavljene od 2010. nadalje, stoga njihovi troškovi održavanja nisu veliki), revizija jednog tenka košta 2,5 milijuna kn (Tabak, 2018), pa ti troškovi zauzimaju većinu proračuna za održavanje. Što se tiče sredstava za obuku, dio vježbi je otkazan, dok su neke druge smanjene u trajanju kako bi se smanjili troškovi. Njihovim povećanjem omogućilo bi se kvalitetnije provođenje vježbi, međunarodnih ili unutar postrojbi.

Velik obujam zadaća – HKoV trenutno broji otprilike 7 500 pripadnika (Globalfirepower, 2023), a raste i broj pripadnika koji su potrebiti za obavljanje misije (351 pripadnik bio je angažiran na KFOR-u 2021., 160 pripadnika na prednjoj prisutnosti u Poljskoj 2021. i 180 pripadnika na prednjoj prisutnosti u Litvi 2023.). Uz dodatne aktivnosti u inozemstvu, angažiranje u pomaganju civilnim institucijama te drugim potpornim zadaćama (poput stražarskih osiguranja i održavanja vojnih počasti) te same obuke, dolazi se do zaključka kako je velik izazov u provedbi i koordinaciji s obzirom na to da je broj izvršitelja zadaća (uglavnom dočasnici i vojnici mehaniziranih bojni) nedovoljan za provedbu istih.

4. USPOREDBA S KONCEPTOM TOTALNE OBRANE

Kako bi se moglo nastaviti u završno poglavlje ovog rada, prvo je potrebno odgovoriti na pitanje: što je to koncept totalne obrane? Po Steinu, totalna obrana „predstavlja sigurnosnu i obrambenu politiku koja kombinira vojne snage s, obično, dobro razvijenom strukturom civilne zaštite i pokušajem da se "povežu" civilno gospodarstvo i politička infrastruktura isključivo u svrhu obrambenog planiranja“ (Stein, 1990:17). Drugim riječima, potrebna je obrana od svih vrsta ugroza jer u suvremeno doba prijetnje su moguće iz različitih sfera. Tako jedan od predstavnika moderne totalne obrane, Singapur, definira šest područja obrane: „vojno, ekonomsko, civilno, digitalno, društveno, i psihološko“ (Singapore Civil Defence Force, 2023).

4.1. Povijesni koncept totalne obrane

Može se reći da je koncept totalne obrane star jednako kao i sami ratni sukobi na razini država, iz razloga što su i u to vrijeme obranu provodili svi pripadnici te države koji su mogli nositi oružje, ali i oni koji nisu, davali su svoj doprinos kroz novac, hranu, vodu i druge resurse. Kako je svijet evoluirao i druge znanosti i infrastrukture s njima, one su također implementirane u obranu države kao entiteta koji je iznad ostalog, odnosno državno centrične sigurnosti.

Kao primjer infrastrukture ističu se tvornice raznih dobara koje su se za vrijeme Prvog i Drugog svjetskog rata prenamijenile u postrojenja za proizvodnju streljiva, borbenih aviona, tenkova i druge potrebite opreme. S druge strane, znanosti koje su se koristile su prvotno bile zdravstvo, za liječenje i pomoć vojnicima u boju i drugim stradalima, a za vrijeme svjetskih ratova kemija, biologija, a kasnije i fizika. One su iskorištene za multipliciranje borbene moći i kao takve dale su u isto vrijeme impresivne, no zastrašujuće rezultate.

Ovim je ukratko opisano tradicionalno vojno i ekonomsko te civilno područje obrane, s tim da ne treba zaboraviti kako se ekonomija, u ratno vrijeme, drastično mijenja, a svi se raspoloživi ekonomski resursi alociraju od strane vladajućih elita na opstanak države. Kao društveno područje obrane, podrazumijeva se davanje svakog pojedinca u zajednički cilj i svrhu, dok psihološko potiče stvaranje otpornosti (eng. resilience) kako bi država bila čim čvršće i bolje ujedinjena u borbi protiv zajedničkog neprijatelja³⁸.

Nakon dva svjetska rata i stvaranja novog svjetskog poretka, općepoznato je da su se formirala dva velika vojna saveza, Varšavski pakt i NATO savez. Cilj tih saveza bio je okupiti države u svojim resursima, vojnoj moći i masovnosti, kako druga strana ne bi pokušala nasilnim putem ugroziti neku od država i njene vrijednosti. Iako su države bile u savezima, veći naglasak je bio stavljen na to da se one međusobno štite, nego da se njihovi potencijali okrupnu, pa je svaka država razvijala obranu sama za sebe.

U tom dijelu poglavito se ističe Jugoslavija, predstavnik *Pokreta nesvrstanih*, ali kao takva morala je ulagati velika sredstva u razvoj svoje obrane. Tako je unutar svoje politike totalne obrane³⁹ prema raspoloživim podacima, izdvajanje BDP-a za obranu Jugoslavije 1952. bilo

³⁸ Kao dobar primjer ističe se propagandna kampanja Vlade SAD-a protiv Hitlerovog režima, te daljnja propaganda u uključenju žena u radu u tvornicama zbog manjka muške radne snage koja se borila u ratu („We can do it!“).

³⁹ Opće Narodna Odbrana – ONO.

22.2%, 1968. između 6 i 7%, 1976.-1980. između 5 i 6% (Bebler, 1985: 124), a od 1980.-1990. u prosjeku oko 3.8% (Hewitt, 1993: 33).

Po padu Berlinskog zida, manjku tradicionalnih konvencionalnih sukoba, napretku tehnologije i pojavi novih prijetnji, područja obrane dobila su novi smisao i nove zadaće. Tako je uloga oružanih snaga u moderno doba ne samo klasično djelovanje, već i ispomoć za vrijeme prirodnih katastrofa (poplava, potresa, itd.). Ekonomsko područje nije prošlo veće promjene, dok je novina pojava digitalne obrane zbog šteta koje potencijalno mogu nastati od strane cyber napadača – državnih, određenih skupina ili individualaca.

Civilna obrana i dalje uključuje potporu civilnih organizacija u obrani države, primjerice kroz civilnu zaštitu. Što se tiče društvene obrane i dalje je odgovornost svakog pojedinca da pruži potporu u odgovoru na zajedničku prijetnju. Glede psihološke obrane, zadaća onih koji su u ulozi vladajućih u državi, da održe visoku razinu otpornosti prema svim mogućim prijetnjama koje mogu zadesiti zemlju, ostaje nepromijenjena. Današnji koncept totalne obrane bitno je izmijenjen nego onaj za vrijeme Hladnog rata, a trenutno, osim Singapura, zastupljen je poglavito kod skandinavskih zemalja – Finske, Norveške, Švedske ali i Švicarske, te Poljske.

4.2. HKoV kao dio NATO-a

Nakon gotovo dvadeset i pet godina od ulaska u PFP pa sve do danas, HKoV je kao dio OSRH-a prolazio kroz dugotrajan proces preustroja, izmjena, smanjenja osoblja, nadogradnje i sada se može reći kako je Hrvatska kopnena vojska ravnopravna ostalim kopnenim postrojbama NATO pakta. Unutar Saveza on je i dalje tek mali kotačić u velikom sustavu koji se razvija iz dana u dan, ali isto tako u zadaćama van teritorija RH, pripadnici Kopnene vojske, kao i cjelokupnih OSRH-a, primali su same pohvale za svoj rad kao odraz svoje profesionalnosti.

Kako bi dostigli sve zadane standarde koje su Partnerski ciljevi (kasnije Ciljevi snaga i Ciljevi sposobnosti) potraživali, pripadnici postrojbi provodili su pripreme te bili ocijenjeni od strane NATO timova za ocjenjivanje po zadanim zadaćama koje su u nekim misijama obavljali. Tako su u prvotnoj misiji, u koju su pripadnici kopnene vojske bili upućeni (ISAF, 2003), bio upućen vod Vojne policije radi potreba koju je prema Republici Hrvatskoj iskazao prvo UN, a kasnije i NATO⁴⁰.

⁴⁰ Misija ISAF prvotno je bila pod ovlasti UN-a, da bi u kolovozu 2003. godine misija bila dodijeljena NATO-u.

Nakon toga, potrebe ove misije bile su izmijenjene, tako da je 2006. povećan broj pripadnika koji je bio upućen u misiju – na njih 148 (Hrvatski Vojnik, 2018). S godinama povjerenje u sposobnosti OSRH-a sve je više raslo, a opseg zadaća bio je sve veći. U godini kada je broj pripadnika RH u misiji ISAF bio najveći (2012.), u 19. HRVCON-u sudjelovala su 343 pripadnika⁴¹ (Hrvatski vojnik, 2018). U 2014. i trenutku završetka misije ISAF, ukupno je sudjelovalo 4 432 pripadnika OSRH-a, od kojih najviše iz grane kopnene vojske.

Nakon upostave misije Resolute Support, HKoV je nastavio biti okosnica snaga koje su upućivane u misije. Od začetka pa do kraja misije RS u njoj je sudjelovalo 1 157 pripadnika OSRH-a u jedanaest rotacija (Hrvatski vojnik, 2020), a ako pridodamo 107 pripadnika iz posljednje, dvanaeste rotacije (NATO, 2020:2), ukupan broj pripadnika iznosi 1 264. Oni su također obavljali različite zadaće sukladno potrebama misije⁴².

Osim zadaća u Afganistanu koje su bile dobro uhodane, na bližem području, točnije u Istočnoj Europi, NATO je uspostavio snage ojačane prednje prisutnost (Enhanced forward presence), zbog novih prijetnji koje su se na tom području pojavile (Ruska aneksija Krima). Kako su uspostavljene nove borbene grupe, tako je i raspon sposobnosti koje je NATO tražio od RH, promijenjen.

Tako se od zadaća patrole, savjetovanja, čuvanja savjetnika u Afganistanu, od pripadnika Hrvatske vojske tražila spremnost za djelovanje u više klasičnim oblicima konvencionalnog sukoba, kao dijela ustrojene mehanizirane ili topničke postrojbe.

Isto tako, kako bi se popunile borbene grupe razine bojne, svaka država koja je sudjelovala trebala je deklarirati svoje snage kojima će tu bojnu popuniti s ciljem postizanja funkcionalne postrojbe. Jedan od najvećih izazova koji preostaje pri formiranju tih postrojbi je postizanje potpune interoperabilnosti, uzimajući u obzir različita vozila, a slične taktike i procedure koje se koriste.

⁴¹ Zadaće koje su obavljali bile su „mentoriranje posada i zrakoplovnih tehničara na helikopterima Afganistanske narodne armije (ANA-e), mentoriranje pripadnika ANA-e u razvoju vojnopolicijskih sposobnosti i pružanju pomoći u razvoju školske infrastrukture i mentoriranju školskog osoblja, mentoriranje i razvoj sposobnosti potpore u području logistike, financija i administracije pripadnika ANA-e, mentoriranje osoblja pripadnika civilne policije, mentoriranje i provođenje obuke inženjerije i pješništva. Tu su i zadaće stožernog osoblja, zadaće osiguranja i zaštite ljudi i objekata, očevidi kod izvanrednih događaja, zadaće logističke potpore i niz drugih aktivnosti vezanih uz građenje sigurnosne stabilnosti zemlje te jačanje afganistanskih snaga sigurnosti“ (Hrvatski vojnik, 2013).

⁴² „Okosnica dosadašnjeg angažmana Republike Hrvatske u Afganistanu bilo je upućivanje mentorskih, odnosno savjetodavnih timova za obuku afganistanske vojske, mentorskih odnosno savjetodavnih timova za obuku civilne policije te drugih elemenata za obuku afganistanskih sigurnosnih snaga te snaga zaštite“ (Hrvatski vojnik, 2019 - <https://www.morh.hr/nato-misija-potpore-miru-resolute-support-rsm/>).

Za kopnenu vojsku, povratak već poznatom načinu provođenja operacija koji je vršen u Afganistanu (operacije potpore miru) predstavljala je nova misija takve vrste – na Kosovu. Iako Republika Hrvatska sudjeluje u misiji KFOR od 2009. godine, od 2021. godine u njoj je uključena i jedna motorizirana satnija, a „u području operacije provodit će zadaće održavanja sigurnog i stabilnog okružja, patrole nazočnosti i osiguranja značajnih objekata“ (MORH, 2021).

Posljednja od aktivnosti na istočnim granicama NATO-a u kojoj HKoV sudjeluje je novonastala aktivnost ojačane prednje budnosti (Enhanced Vigilance Activities Battle Group) u Mađarskoj (uz Bugarsku Slovačku, i Rumunjsku), a uspostavljena je nakon summita u Madridu i Ruske agresije na Ukrajinu (NATO, 2023a). Unutar nje uključeno je oko 60 pripadnika, dok ispred kopnene vojske stoje EOD⁴³ timovi, timovi za civilno-vojnu suradnju (CIMIC) i stožerno osoblje. U eVA BG njihova je zadaća „ojačati naše Oružane snage i povećati razinu interoperabilnosti s OS-om drugih članica, a najvažnija je zadaća u eVA BG-HUN odvratanje neprijatelja i defanzivne zadaće“ (Hrvatski vojnik, 2022).

4.3. HKoV kao grana vojske u državi koja provodi koncept totalne obrane

Potrebno je istaknuti kako je ovo teorijski koncept koji bi trebao odgovoriti na pitanje: koja bi bila strategija RH u slučaju da Republika Hrvatska i njene oružane snage ipak ne uspiju postati dio NATO-a? Koja bi bila strategija da Hrvatska nije niti pokušala postati punopravni dio NATO pakta? Isto tako, koncept totalne obrane za RH je tema o kojoj se sve više raspravlja unutar krugova vojnih analitičara u Republici Hrvatskoj.

U vrijeme ranih devedesetih godina 20. stoljeća te u ranim 2000., o ovoj temi se nije niti raspravljalo jer je ona u Hrvatskoj, kao i mnoge u tadašnje vrijeme, bila proskribirana kao „relikt komunističkog razdoblja“ (Barić, 2020). Međutim, kako je navedeno u dijelu rada koji se tiče razvijanja HKoV-a i OSRH-a općenito, vidljivo je da su oružane snage u to vrijeme bile omasovljene, što je jedan od čimbenika potrebitih za ispunjavanje ovog koncepta.

Idući čimbenik koji bi bio potrebit za održavanje takvog koncepta su ogromna ulaganja u obranu. Već obrađen primjer Jugoslavije dovoljno dokazuje kako bi OSRH trebao imati daleko veća izdvajanja za obranu nego što je to imao u ranim 2000., jer su i troškovi održavanja tako velike vojske (infrastruktura, borbena i neborbena oprema te druga izdavanja) daleko veći. Ulaganja bi se trebala iskoristiti za održavanje i izgradnju infrastrukture blizu granica RH, kako bi postrojbe bile sposobne za brzi odgovor. Također, s obzirom na to da se

⁴³ Explosive Ordnance Disposal teams – timovi za uklanjanje eksplozivnih naprava.

RH suočavala s izazovom dotrajale i opreme za otpis na početku novog tisućljeća, u slučaju ispunjavanja koncepta totalne obrane takav izazov predstavljao bi veliki teret godišnjem proračunu države.

Idući korak bio bi održavanje masovnosti vojske, što bi se uspjelo učiniti zadržavanjem obveznog vojnog roka. On je kao takav suspendiran odlukom Sabora 2007. godine, a jedna od opcija je i prilagoditi Švicarski način popune osoblja: „U Švicarskoj vojna obveza traje od 20. do 50. godine života, a za časnike do 55. godina života. (...) Novačko školovanje (...) traje neprekidno 118 dana, odnosno 17 tjedana ili četiri mjeseca (...). Poslije završenog školovanja u novačkoj školi, vojnici se raspoređuju u milicijske (rezervne) jedinice, u kojima kontinuirano sudjeluju u vojnim vježbama i osposobljavanju“ (Tatalović, 1991:106).

Ovakav način popune osoblja dodatno bi poboljšao selekciju unutar sustava, radi veće količine pripadnika koji bi pristupali sustavu. Valja nadodati da bi za takav način tada za RH bilo povoljnije da uz veće oružane snage ima i veći sustav pričuve, iz razloga što bi se u kratkom vremenu od dvanaest do trideset i šest sati provela brza mobilizacija i rast snaga do maksimalnog potencijala⁴⁴.

Moderni koncept totalne obrane bio bi nezamisliv bez kvalitetnog sustava civilne zaštite, u kojem bi kopnena vojska služila kao daljnja ispomoć u slučaju civilnih katastrofa, a pitanje upravljanja dalo bi se riješiti nakon uspješne uspostave sustava Domovinske sigurnosti.

Što se tiče mogućih savezništava, bilo bi za očekivati kako bi Republika Hrvatska, kao država koja teži demokratskim vrijednostima, potpisala sporazume o suradnji s nekom od europskih zemalja, a kao potencijalni saveznik mogao bi biti i sam NATO, kao i OESS (Organizacija za europsku sigurnost i suradnju). Primjerice, RH bi i dalje sudjelovala u Kvadrilateralu kao regionalnoj inicijativi, uz Američko-jadransku povelju te Srednje-europsku inicijativu.

Od razvitka bilateralnih sporazuma, moguće je razvijanje savezništva prvotno sa Sjedinjenim Američkim Državama i Njemačkom, kao i Kraljevstvom Velike Britanije i Sjeverne Irske, zemljama s kojima se danas provode razne vježbe (SAVA STAR s Britancima, IMMEDIATE RESPONSE sa SAD-om i Njemačkom). Takve vrste saveza uglavnom bi imale naglasak na provođenju kopnenih i združenih operacija, a ne treba zaboraviti niti kako je Republika Hrvatska gotovo sve veće projekte ostvarivala upravo u suradnji s ovim zemljama (nabavka

⁴⁴ Primjerice, za vrijeme Vojno-redarstvene operacije Oluja na cjelokupnom teritoriju RH bilo je mobilizirano oko 200 000 vojnika.

PZH 2000 od Republike Njemačke, helikopteri Kiowa Warrior i BVP Bradley od SAD-a), kao i neke projekte u kojima je razmatrana nabava opreme od naveenih zemalja (Njemačko vojno vozilo Boxer, dok je jedno vrijeme razmatrana i Američka verzija aviona F-16).

Glede NATO-a, HKoV bi u tom slučaju, isto kao što je to godinama bio slučaj s vojskom kraljevine Švedske, mogao surađivati na razne načine: sudjelovanjem u Partnerstvu za Mir, Euro-atlatnsko partnerskom vijeću, sudjelovanju u mirovnim misijama, sudjelovanju u inicijativi partnerske interoperabilnosti⁴⁵, i razmjeni informacija (NATO, 2023b).

4.4. Komparacija prednosti i nedostataka oba koncepta

Sjeveroatlantski savez uvelike je razvio moderni koncept kolektivne obrane, za razliku od onoga koji je bio za vrijeme Hladnog rata u drugoj polovici dvadesetog stoljeća. Kao takav, on kopnoj vojsci pruža određene benefite. Prvi od njih, kao i samoj RH te svim pripadnicima Saveza, je sigurnost koju pruža članak 5⁴⁶. U slučaju da Republika Hrvatska bude napadnuta od strane neke druge države, najveći je nedostatak potrebno vrijeme u kojem bi se određene odluke trebale donijeti (prvo na razini Saveza, koje tada Vijeće sigurnosti izvješćuje o učinjenom). Nakon toga se postavlja pitanje može li HKoV obraniti državu od strane invazije do dolaska Savezničke pomoći. Nadalje, kao što i sam članak 5 kaže, svaka država može poduzeti radnje koje ona smatra da su potrebne, tako da teoretski postoji mogućnost da vojska niti jedne zemlje članice ne dođe u obranu RH, već da pomognu na druge načine (diplomacijom, vojnom pomoći i dr.). Naravno, moguća je i obratna situacija, a to je da bi u slučaju napada, kao najveća grana OSRH-a, kopnena vojska bila aktivirana u potrebitoj veličini i opsegu u obrani zemlje saveznice, sukladno odluci Sabora.

Među načelima na kojima se NATO razvija je i načelo interoperabilnosti među svojim članicama (interoperabilnost po opremi, taktikama, tehnikama te procedurama). To je za OSRH u ranim 2000. predstavljalo olakšanje, ali i bremen, iz razloga što se mogao smanjiti

⁴⁵ Inicijativa unutar koje se trenutno kao „Enhanced Opportunity Partners“ nalaze Australija, Ukrajina, Švedska, Jordan i Gruzija, a kao takva omogućava zemljama koje su zainteresirane za povećanje interoperabilnosti s NATO-om, da to i ostvare. Također, partneri mogu doprinijeti u NRF, NATO vođene operacije te upravljanju u kriznim situacijama (NATO, 2023 - https://www.nato.int/cps/em/natohq/topics_132726.htm).

⁴⁶ „Stranke su suglasne da će se oružani napad na jednu ili više njih u Europi ili Sjevernoj Americi smatrati napadom na sve njih te su stoga suglasne da, ako se takav oružani napad dogodi, svaka od njih, u ostvarivanju prava pojedinca ili kolektivna samoobrana priznata člankom 51. Povelje Ujedinjenih naroda, pomoći će stranci ili strankama koje su tako napadnute poduzimanjem odmah, pojedinačno i u dogovoru s drugim strankama, takve radnje koje smatraju potrebnima, uključujući upotrebu oružane sile, s ciljem ponovne uspostave i zadržavanja sigurnosti sjeveroatlantskog područja.

O svakom takvom oružanom napadu i svim mjerama poduzetim kao rezultat toga odmah će se izvijestiti Vijeće sigurnosti. Takve će mjere prestati kada Vijeće sigurnosti poduzme mjere potrebne za ponovno uspostavljanje i održavanje međunarodnog mira i sigurnosti” (NATO, 2023 - https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_110496.htm).

djelatni sastav i reducirati troškove, a otežavajuća činjenica je bila da je potrebno temeljito rastrukturirati oružane snage i prilagoditi ih NATO standardima, što je učinjeno profesionalizacijom osoblja.

Glede djelovanja u međunarodnom okruženju, HKoV je većinom djelovao na vanjskim granicama Saveza i preko njih (Republika Litva, Republika Poljska, Afganistan) radi načela odvratanja i obrane svojih saveznika. Razlog tomu je što se za vrijeme ranih 2000. smatralo kako „promjena prirode sukoba i širenje pojma sigurnosti prisiljava vojne organizacije (i ne samo njih!) na znatno šire razmatranje pojma i suštine sadašnje RMA⁴⁷“ (Barić, 2004:55). Drugim riječima, smatralo se kako neprijatelj više nije jedna država, te se idući period vojnog djelovanja temelji na operacijama potpore miru, gdje će svaka operacija imati svoju namjensku organizaciju snaga. I dok je to predstavljalo umanjenu količinu snaga koju svaka nacija treba uputiti u operaciju, tako se nakon gotovo deset godina sigurnosna situacija u Europi promijenila (Ruskom aneksijom Krima i trenutno agresijom na Ukrajinu). Pokazalo se kako je mogućnost tradicionalnog sukoba i dalje velika, tako da se unutar OSRH-a moraju povećati i sposobnosti odgovora na iste (pomoću združenih vježbi i ulaganja).

Glede prednosti i nedostataka koncepta totalne obrane, glavni i najveći nedostatak je što bi u slučaju ratnog sukoba RH ovisila sama o svojim sposobnostima (u krajnjem slučaju ponovno bi prošlo neko vrijeme dok savezničke snage ne bi došle u pomoć), no u tom slučaju brojnost njenih oružanih snaga bila bi daleko veća, kopnena vojska bila bi raspoređena blizu svih kopnenih granica RH, spremna za primanje prvog udara dok se ne završi mobilizacija svih snaga.

Idući važan nedostatak koncepta totalne obrane je velika količina sredstava koju bi takav koncept iziskivao (ne samo ulaganja u oružane snage, već i u civilnu zaštitu i druge dionike). Kada se uzme u obzir da Republika Hrvatska godinama nije uspjela dostići 2% BDP-a koje je NATO tražio (razlog je loša financijska situaciju u zemlji kroz zadnjih dvadeset godina), postavlja se pitanje koliko bi se sredstava ulagalo u takav koncept i kolika bi bila stvarna borbena spremnost u slučaju da dođe do napada na zemlju.

Pozitivna stavka ovog koncepta bila bi da bi Republika Hrvatska u potpunosti bila samostalna glede načina ustroja, opreme, organizacije snaga, ne bi bila primorana smanjivati snage, prilagođavati ih standardima obrazovanja i slično, no tada se postavlja pitanje bi li takav ogroman sustav bio učinkovit (ukoliko bi se, primjerice, znavljanje opreme odgađalo zbog

⁴⁷ Revolution in Military Affairs.

lošijeg financijskog stanja)? Uvijek se u slučaju želje za postizanjem interoperabilnosti s NATO-om mogu deklarirati određene postrojbe koje bi bile namijenjene isključivo tome, ali u tom slučaju moguća je prevelika segregacija između deklariranih snaga i snaga koje su namijenjene za obranu nacionalnog teritorija.

5. ZAKLJUČAK

Trenutno koncept totalne obrane proživljava svoju revitalizaciju u području Europe. Ne samo zbog sveobuhvatnosti koju pruža kroz druge sfere poput jakog sustava civilne zaštite, cyber domene, stabilne ekonomije i aktivnosti društvene obrane, već i iz razloga što je trenutno potrebno ojačati obranu, zbog prijetnje Ruske Federacije. Skandinavske zemlje imaju ovaj koncept i mnoge druge zemlje pokušavaju ga usaditi u svoje obrambene sustave, poput zemalja Baltika.

Poželjno je biti u savezništvima poput NATO-a koja nude sigurnost kroz odvratanje, no uz to svaka država koja je implementirala ovaj koncept želi prvotno imati osiguranje svoje države te svojih državljanja, čvrsto u svojim rukama.

Unutar teoretskog obujma koncepta totalne obrane u RH, u kojem bi glavni provoditelj obrane bila Hrvatska kopnena vojska, cilj istraživanja je proveden, a on je bio komparirati prednosti i nedostatke trenutnog i teorijskog koncepta.

Pomoćni cilj je također proveden, u kojem je HKoV kao najmasovnija grana OSRH-a u konceptu totalne obrane, postavljena strateški blizu granica, spremna za moguće djelovanje.

Na istraživačko pitanje može se dati sljedeći odgovor: financijsko stanje države u zadnjih dvadeset godina, poteškoće u novačenju prije suspenzije vojnog roka, zastarjelost u naoružanju i ostaloj opremi – sve navedeno potrebno je promijeniti, a pokretač promjena bilo je upravo uvođenje Partnerskih ciljeva. Uzimajući u obzir uspješnu transformaciju u profesionalni sastav, HKoV je trenutno učinkovitiji kao dio NATO snaga, nego što bi to bio kao samostalan entitet, no to ne znači kako RH u budućnosti ne bi mogla pokušati s implementacijom ovog koncepta.

Da bi kopnena vojska u teorijskom konceptu bila učinkovitija, RH bi trebala izdvojiti minimalno 4-6% BDP-a godišnje, kako bi financijski uspjela zadovoljiti sva potraživanja tako velikog sustava. Nadalje, sustav novačenja bi trebao biti uz obavezni vojni rok, razvrstavanje u pričuve, a tu ne treba zaboraviti niti na druge grane OSRH-a. Prilikom novačenja trebalo bi ojačati politiku otpornosti kako se ne bi događao smanjen interes za služenje vojnog roka.

Političko stanje bi također bilo izazov jer bez NATO-a koji garantira sigurnost, moguće je širenje nestabilnosti u regiji, pogotovo prema Balkanu.

Pomoćne hipoteze obuhvaćane su na sljedeći način: a) postrojbe HKoV-a bile bi slane u međunarodne vojne operacije po uzoru na postrojbe Kraljevine Švedske i PfP programa koji je ona prije ulaska provodila, b) kao najveća grana, očekuje se da bi obavljali najviše zadaća, isto kao što je obavljala u periodu prije pristupanja RH u NATO 2009. godine.

LITERATURA

Knjige

1. Buzan, Barry (1991.) *People, States and Fear: An agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era*, London: Harvester Wheatsheaf.
2. Edwards, Timothy (2003.) *Defence Reform in Croatia and Serbia-Montenegro*, London: Oxford University Press.
3. Jakešević, Ružica (2012.) *Hrvatska i mirovne misije ujedinjenih nacija*, Zagreb: Politička kultura.
4. Wolfers, Arnold (1962.) *Discord and Collaboration*, Baltimore: John Hopkins University Press.

Znanstveno stručni članci

1. Barić, Robert (2004.) *Transformacija NATO-a i Hrvatska obrambena reforma*, Zagreb: Polemos, vol. VII, no. 13-14, str. 45-89.
2. Bebler, Anton (1985.) *Razvitak Jugoslavenske vojne doktrine*, Ljubljana: Politička misao, vol. XXII, no. 4, str. 123-141.
3. Gareljčić, Zlatko (2003.) *Reforma Oružanih Snaga RH*, Zagreb: Međunarodne studije, no. 3.
4. Grčić-Polić, Jelena (2003.) *Security and Defence Reforms – A Croatian Armed Forces Case*, pristupljeno 15. srpnja 2023.
(<https://hrcak.srce.hr/file/10104>)
5. Hewitt, Daniel P. (1993.) *Military Expenditures 1972-1990: The Reasons Behind the Post-1985 Fall in World Military Spending*, International Monetary Fund, pristupljeno 9. kolovoza 2023.
(<file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/001-article-A001-en.pdf>)
6. Stein, George J. (1990.) *Total Defence: a Comparative Overview of the Security Policies of Switzerland and Austria*, Defence Analysis, Brassey's, vol. 6, no. 1.
7. Tatalović, Siniša (1991.) *Obrambeni sustav Švicarske*, Zagreb: Politička misao, vol. XXVIII, no. 4, str. 99-114.
8. Tatalović, Siniša (2000.) *Hrvatska i Partnerstvo za mir*, Zagreb: Politička misao, vol. XXXVII.
9. Tatalović, Siniša (2003.) *Hrvatska i NATO*, Beograd: Medjunarodni problemi, vol. LV.

Dokumenti

1. Hrvatski sabor (1999.) *Izvjeshće predsjednika Republike Hrvatske dr. Franje Tuđmana o stanju hrvatske države i nacije u 1998. godini*, Zagreb, pristupljeno 29. travnja 2023.
(<http://web.archive.org/web/20130423044549/http://www.predsjednik.hr/Zagreb20.Sijecnja1999>)
2. Hrvatski Sabor (2002.) *Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske*, Zagreb, pristupljeno 24. lipnja 2023.
(https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2002_03_32_692.html)
3. Hrvatski Sabor (2017.) *Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske*, Zagreb, prisupljeno 31. srpnja 2023.
(<https://www.uvns.hr/UserDocsImages/dokumenti/nacionalna-sigurnost/Strategija%20nacionalne%20sigurnosti%20RH.pdf>)
4. MORH (2005.) *Godišnja razmjena informacija o obrambenom planiranju 2005.*, pristupljeno 15. srpnja 2023.
(https://www.morh.hr/wp-content/uploads/2017/10/68_oess_sigurnost_rh_05..pdf)
5. MORH (2005.) *Strateški pregled obrane Republike Hrvatske*, Zagreb, pristupljeno 17. srpnja 2023.
(https://www.morh.hr/wp-content/uploads/2017/10/strateski_pregled_obrane.pdf)
6. MORH (2006.) *Godišnja razmjena informacija o obrambenom planiranju 2005.*, pristupljeno 15. srpnja 2023.
(https://www.morh.hr/wp-content/uploads/2017/10/70_oess_sigurnost_rh_06.pdf)
7. MORH (2007.) *Godišnje izvješće o spremnosti obrambenog sustava, provođenju kadrovske politike i ukupnom stanju u oružanim snagama Republike Hrvatske s izvješćem o stanju obrambenih priprema u Republici Hrvatskoj*, pristupljeno 19. srpnja 2023.
(https://www.morh.hr/wp-content/uploads/2017/10/73_god_izvjescje_os_rh3.pdf)
8. MORH (2008.) *Godišnje izvješće o spremnosti obrambenog sustava, provođenju kadrovske politike i ukupnom stanju u oružanim snagama Republike Hrvatske s izvješćem o stanju obrambenih priprema u Republici Hrvatskoj*, pristupljeno 19. srpnja 2023.
(https://www.morh.hr/wp-content/uploads/2017/10/spremnosti_obrambenog_sustava_2008.pdf)
9. MORH (2009.) *Godišnje izvješće o spremnosti obrambenog sustava, provođenju kadrovske politike i ukupnom stanju u oružanim snagama Republike Hrvatske za 2008. godinu, s izvješćem o stanju obrambenih priprema u Republici Hrvatskoj za 2008. godinu*, pristupljeno 19. srpnja 2023.

- https://www.morh.hr/wp-content/uploads/2017/10/godisnje_izvjesce_o_spremnosti_obrambenog_sustava_za_2008.pdf)
10. MORH (2009.) *Treći hrvatski kontingent u misiji UNDOF (Golanska visoravan)*, pristupljeno 18. srpnja 2023.
<https://morh.gov.hr/vijesti/trei-hrvatski-kontingent-u-misiji-undof-golanska-visoravan/4018>)
 11. MORH (2010.) *Godišnje izvješće o spremnosti obrambenog sustava, provođenju kadrovske politike i ukupnom stanju u oružanim snagama Republike Hrvatske za 2009. godinu, s izvješćem o stanju obrambenih priprema u Republici Hrvatskoj za 2009. godinu*, pristupljeno 23. srpnja 2023
(<https://www.morh.hr/wp-content/uploads/2017/10/gi-spremnost-31032010.pdf>)
 12. MORH (2011.) *Godišnje izvješće o spremnosti obrambenog sustava, provođenju kadrovske politike i ukupnom stanju u oružanim snagama Republike Hrvatske za 2010. godinu, s izvješćem o stanju obrambenih priprema u Republici Hrvatskoj za 2010. godinu*, pristupljeno 25. srpnja 2023.
(https://www.morh.hr/wp-content/uploads/2017/10/gios_2010_travanj-2011.pdf)
 13. MORH (2012.) *Godišnje izvješće o spremnosti obrambenog sustava, provođenju kadrovske politike i ukupnom stanju u oružanim snagama Republike Hrvatske za 2011. godinu, s izvješćem o stanju obrambenih priprema u Republici Hrvatskoj za 2011. godinu*, pristupljeno 25. srpnja 2023.
https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-01-18/080351/IZVJESCE_SPREMNOST_OBRAMBENOG_SUSTAVA.pdf)
 14. MORH (2013.) *Godišnje izvješće o spremnosti obrambenog sustava, provođenju kadrovske politike i ukupnom stanju u oružanim snagama Republike Hrvatske za 2012. godinu, s izvješćem o stanju obrambenih priprema u Republici Hrvatskoj za 2012. godinu*, pristupljeno 25. srpnja 2023.
(https://www.morh.hr/wp-content/uploads/2017/10/godisnje_izvjesce_o_spremnosti_os_za_2012.pdf)
 15. MORH (2013.) *Povratak 10. kontingenta OSRH iz misije UNDOF na Golanskoj visoravni*, pristupljeno 18. srpnja 2023.
<https://www.morh.hr/18032013pripadnici-osrh-stretno-stigli-na-plaeso/>)
 16. MORH (2014.) *Godišnje izvješće o obrani za 2013. godinu*, pristupljeno 26. srpnja 2023.

- (<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//2016/Sjednice/2014/152%20sjednica%20Vlade//152.%20-%2019.pdf>)
17. MORH (2014.) *Dugoročni plan razvoja Oružanih snaga Republike Hrvatske za razdoblje od 2015.-2024. godine – NACRT*, pristupljeno 30. srpnja 2023.
(https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/ZPPI/Strategije%20-%20OGP/obrana/dpr_osrh_2015-24_25112014.pdf)
18. MORH (2015.) *Godišnje izvješće o obrani za 2014. godinu*, pristupljeno 27. srpnja 2023.
(<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//2016/Sjednice/2015/226%20sjednica%20Vlade//226%20-%2010.pdf>)
19. MORH (2016.) *Godišnje izvješće o obrani za 2015. godinu*, pristupljeno 31. srpnja 2023.
(<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//2016/Sjednice/2016/18%20sjednica%20Vlade//18%20-%208.pdf>)
20. MORH (2017.) *Godišnje izvješće o obrani za 2016. godinu*; pristupljeno 2. kolovoza 2023.
(<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//2016/Sjednice/2017/04%20travanj/35%20sjednica%20Vlade%20Republike%20Hrvatske//35%20-%2017.pdf>)
21. MORH (2018.) *Godišnje izvješće o obrani za 2017. godinu*, pristupljeno 2. kolovoza 2023.
(https://www.morh.hr/wp-content/uploads/2018/04/godisnje_izvjesce_o_obrani_za_2017.pdf)
22. MORH (2019.) *Godišnje izvješće o obrani za 2018. godinu*, pristupljeno 2. kolovoza 2023.
(https://www.morh.hr/wp-content/uploads/2019/05/godisnje_izvjesce_o_obrani_23052019.pdf)
23. MORH (2020.) *Godišnje izvješće o obrani za 2019. godinu.*, pristupljeno 31. srpnja 2023.
(https://sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2020-09-03/165710/IZVJ_OBRANA_2019.pdf)
24. MORH (2021.) *Godišnje izvješće o obrani za 2020. godinu*, pristupljeno 31. srpnja 2023
(https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2021-08-20/095902/IZVJ_OBRANA_2020.pdf)
25. MORH (2022.) *Godišnje izvješće o obrani za 2021. godinu*, pristupljeno 31. srpnja 2023.
(https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2022-10-13/183107/GOD_IZVJESCE_OBRANA_2021.pdf)

26. Vlada Republike Hrvatske (2002.) *Hrvatski godišnji program (Akcijski plan za članstvo)*, Zagreb, pristupljeno 24. lipnja 2023.

(<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//2016/Sjednice/Arhiva//10.%20-%203.pdf>)

Internetske stranice

1. Globalfirepower (2023.) *2023 Croatia Military Strength*, pristupljeno 7. kolovoza 2023.
(https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=croatia)
2. Hrvatski vojnik (2013.) *10 godina OSRH u operaciji ISAF u Afganistanu*, pristupljeno 10. kolovoza 2023.
(<https://www.morh.hr/28022013-deset-godina-os-rh-u-operaciji-isaf-u-afganistanu/>)
3. Hrvatski vojnik (2018.) *Kronologija sudjelovanja pripadnika OS RH u misiji ISAF*, pristupljeno 10. kolovoza 2023.
(<https://www.morh.hr/kronologija-sudjelovanja-pripadnika-os-rh-u-misiji-isaf/>)
4. Hrvatski vojnik (2020.) *Svečani doček 12. hrvatskog kontingenta iz misije Resolute Support u Afganistanu*, pristupljeno 10. kolovoza 2023.
(<https://www.morh.hr/svecani-docek-12-hrvatskog-kontingenta-iz-misije-resolute-support-u-afganistanu-2/>)
5. Hrvatski vojnik (2022.) *Zajedno smo jači*, pristupljeno 11. kolovoza 2023.
(<https://hrvatski-vojn timer.hr/zajedno-smo-jaci/>)
6. MORH (2021.) *Svečani ispraćaj satnije HRVCON-a u NATO operaciju KFOR u Republiku Kosovo*, pristupljeno 11. kolovoza 2023.
(<https://www.morh.hr/svecani-ispracaj-satnije-hrvcon-a-u-nato-operaciju-kfor-u-republiku-kosovo/>)
7. NATO (2020.) *Resolute Support Mission: Key Facts and Figures*, pristupljeno 10. kolovoza 2023.
(https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/2/pdf/2020-02-RSM-Placemat.pdf)
8. NATO (2023a) *NATO's military presence in the east of the Alliance*, pristupljeno 11. kolovoza 2023.
(https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_136388.htm)
9. NATO (2023b) *Relations with Sweden*, pristupljeno 12. kolovoza 2023.
(https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_52535.htm)

10. Barić, Robert (2020.) *Hrvatski paradoks: improvizacija umjesto organiziranog sustava*, *Politička misao*, pristupljeno 11. kolovoza 2023.
(<https://politickamisao.com/hrvatski-paradoks-improvizacija-umjesto-organiziranog-sustava/>)
11. Singapore Civil Defence Force (2023.) *What is Total Defence*, pristupljeno 8. kolovoza 2023.
(<https://www.scdf.gov.sg/home/community-volunteers/community-preparedness/total-defence>)
12. Tabak, Igor (2018.) *Đuro Đaković i revizija tenka M-84*, pristupljeno 7. kolovoza 2023.
(<https://obris.org/hrvatska/duro-dakovic-i-revizija-tenkova-m-84/>)
13. Ured Predsjednika (2023.) *Predsjednik Milanović s najvišim vojnim zapovjednicima OSRH: „Nužno je opremiti vojsku i poboljšati uvjete rada i obuke hrvatskih vojnika“*, pristupljeno 7. kolovoza 2023.
(<https://www.predsjednik.hr/vijesti/predsjednik-milanovic-s-najvisim-vojnim-zapovjednicima-osrh-nuzno-je-opremiti-vojsku-i-poboljsati-uvjete-rada-i-obuke-hrvatskih-vojnika/>)
14. Žabec, Krešimir (2023.) *Sve manje ročnika, Banožić ih mami: Diže plaće 80 posto, otkrivamo kolike će biti nove naknade*, pristupljeno 7. kolovoza 2023.
(<https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/sve-manje-rocnika-banozic-ih-mami-dize-place-80-posto-otkrivamo-kolike-ce-bit-nove-naknade-15304036>)

SAŽETAK

U ovom radu prikazat će se osvrt na razvoj Hrvatske kopnene vojske – njezino osnivanje, razvoj nakon Domovinskog rata, ulazak u Partnerstvo za Mir, začetak sudjelovanja u mirovnim misijama i ulazak u NATO. Bit će prikazan osvrt na razvoj ove grane Oružanih snaga kroz ključne strateške dokumente, poglavito kroz Dugoročne planove razvoja te Godišnja izvješća o obrani koja prate njegovu realizaciju. Uz to, popratit će se razvoj i proces dostizanja Ciljeva sposobnosti te trenutni izazovi ove organizacije. Ukratko će biti izložen povijesni koncept totalne obrane, koje države su ga koristile i koje ga implementiraju još i danas. Nakon toga bit će istaknuta važnost kopnenih snaga kao dijela NATO-a i zadaće koje bi imala da je vrhuška koplja u slučaju da se Republika Hrvatska okrene konceptu totalne obrane. Na poslijetku će biti provedena usporedba trenutnog koncepta kolektivne obrane i koncepta totalne obrane, a na temelju navedenog izdat će se zaključak.

Ključne riječi: HKoV, NATO, Ciljevi sposobnosti, Dugoročni plan razvoja, totalna obrana

SUMMARY

This paper will present an overview of the development of the Croatian Army since its establishment, development through the period after the Homeland war, entry into the Partnership for Peace, the beginning of participation in peacekeeping missions and accession into NATO. An overview of the development of this branch of the Armed Forces will also be presented through key strategic documents, especially through Long-Term Development Plans, and Annual defence report that follows its realisation. In addition, the development through the achievement of the Capability targets, and the current challenges of this organization will be monitored. The historical concept of total defence will be briefly presented, which countries used it and which still implement it today. After that, the importance of the land forces as part of NATO will be highlighted, and what tasks it would have if it were the tip of the spear in the event that the Republic of Croatia turned to the concept of total defence. Finally, a comparison will be made between the current concept of collective defence and the concept of total defence, and a conclusion will be issued based on the comparison.

Keywords: HKoV, NATO, Capability targets, Long-term development plan, total defence